

Gelderse impactmonitor

De gevolgen van COVID-19 voor Gelderland

Zorg

voor

elkaar

Editie 6
29 mei 2020

≡ provincie
Gelderland

Inleiding

COVID-19 (het coronavirus) zet onze samenleving, en vooral onze gezondheidszorg, onder grote druk. Ook in Gelderland. Ondertussen wordt er keihard gewerkt, op allerlei fronten. Om zieken te helpen, om een vaccin te vinden, om ervoor te zorgen dat u elke dag nog boodschappen kunt doen, om ons land en onze provincie schoon en veilig te houden.

De provincie zelf heeft geen directe rol in de bestrijding van corona. Wel willen en zullen we onze verantwoordelijkheid pakken. We zullen onze partners zo goed mogelijk bijstaan in deze razend drukke periode. Daarom hebben we een noodfonds in het leven geroepen van € 10 miljoen. Het noodfonds is de eerste fase van de Gelderse aanpak van de coronacrisis. In deze fase zijn vooral de gemeenten, ook via de veiligheidsregio's, en het Rijk aan zet.

De provincie richt zich veel meer op de fases die hierna komen. Allereerst de fase van overbrugging: wat willen we overeind houden en waarom?

Daarna komt de fase van herstel. Dat is een fase van investeren en versterken. We hebben het dan over hele andere bedragen dan het noodfonds van € 10 miljoen.

Daarvoor is het nodig om goed inzicht te krijgen in de gevolgen, ook op langere termijn, van de huidige crisis: op sociaal, economisch en cultureel terrein.

Daarvoor houdt de provincie een monitor bij die de meest actuele informatie van de afgelopen week laat zien. Deze monitor vormt, samen met gesprekken met de belangrijkste partners (gemeenten en diverse organisaties en instellingen) belangrijke input voor een pakket aan maatregelen om Gelderland zo goed mogelijk door en uit de crisis te helpen.

Voor u ziet u de zesde editie van de Gelderse impactmonitor.

Inhoud

1. Samen voor Gelderland	4
1.1 Maatschappelijke impact	5
1.2 Impact op gemeenten	8
2. Gelderland wordt duurzaam	9
3. Gelderland blijft rijk aan natuur, landschap en cultuurhistorie	11
3.1 Cultuur en erfgoed	12
3.2 Recreatie en toerisme	15
4. Gelderland werkt aan een gezonde, veilige, schone en welvarende samenleving	20
4.1 Retail, binnensteden en dorpskernen	21
4.2 Bouw en wonen	25
4.3 Sport	26
4.5 Bij onze oosterburen: Nordrhein-Westfalen	28
5. De Gelderse economie is robuust, toekomstbestendig en verbonden	30
5.1 Economische impact	31
5.2 Mobiliteit	42
6. Maatregelen	43
6.1 Rijksoverheid: noodpakket banen en economie 2.0	44
6.2 Provincie Gelderland	45
6.3 Andere provincies	46
6.4 Gelderse gemeenten	47
Over de monitor	48

Dit document volgt dezelfde 5-deling als in het coalitieakkoord "[Samen voor Gelderland 2019-2023](#)". Dit zijn immers de ambities waar we in Gelderland aan werken.

1. Samen voor Gelderland

Gelderland is de mooiste provincie van Nederland! Samen met inwoners, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties kunnen we Gelderland nog mooier, veiliger en beter bereikbaar maken. In dit hoofdstuk schetsen we de impact van de COVID-19-crisis op het welbevinden van de Gelderse inwoners en enkele ontwikkelingen die impact hebben op ons sterk bestuur in Gelderland.

1.1 Maatschappelijke impact

Maatschappelijke gevolgen van de coronamaatregelen

Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) heeft de maatregelen bij de aanpak van de coronapandemie tegen het licht gehouden en op basis van bestaande kennis [een eerste schets gemaakt van mogelijke maatschappelijke gevolgen](#). Zo hebben de maatregelen bijvoorbeeld invloed op de manier waarop wij onze vrije tijd invullen.

Het zet de mogelijkheden tot ontspanning, ontspanning, ontmoeting, ondersteuning en onderscheiding onder druk. Al met al lijken de belangrijkste gevolgen:

- De oproep om zoveel mogelijk thuis te blijven en thuis te werken kan betekenen dat de vrije tijd minder 'vrij' voelt en dat alleenstaanden, mensen met een kwetsbare gezondheid en ouderen meer eenzaamheid ervaren.
- De sluiting van voorzieningen en het verbod op evenementen betekent een grote inperking van de vrijheid om de uithuizige vrije tijd naar eigen voorkeur te besteden, inclusief sport- en de kunstbeoefening. Een 1,5-metersamenleving zal dat maar deels veranderen.
- De maatregelen hebben mogelijk ook gevolgen voor de cohesieve en verbindende functie tussen verschillende bevolkingsgroepen die wel aan de sport- en cultuursector wordt toegeschreven.
- De coronamaatregelen beperken het zinvol meedoen via vrijwilligerswerk.

- De huidige coronamaatregelen beperken het onderscheid via de vrije tijd, voor individuen. De wijze van vrijetijdsbesteding lijkt een belangrijk deel van iemands identiteit, het is iets waarmee men zich ook digitaal kan onderscheiden.
- Daarnaast is de vrije tijd ook in ruimtelijke zin onderscheidend. Steden gelden als aantrekkelijk dankzij hun aanbod aan horeca, winkels en culturele instellingen. De optie er van alles te kunnen doen en beleven maakt steden tot aantrekkelijke verblijfplaatsen voor toeristen en voor mensen die graag in zo'n omgeving wonen.

Zicht op de samenleving in coronatijd

Het SCP heeft [vanuit bestaand onderzoek](#) beschreven [welke maatschappelijke gevolgen](#) zij ziet en verwacht naar aanleiding van maatregelen en de routekaart die de overheid heeft afgekondigd. In dit beleidssignalelement worden een aantal overkoepelende conclusies getrokken over maatschappelijke kwesties die de komende tijd hoog op de agenda moeten staan.

- toenemende ongelijkheid
- kwaliteit van leven en van de samenleving is meer dan volksgezondheid
- draagvlak bij inrichten samenlevingsmodel stoelt op andere voorwaarden dan crisisbeleid

Uit de reflectie komen een aantal concrete aandachtspunten naar voren voor het beleid in de komende fasen van de crisis:

- De Rijksoverheid heeft al jarenlang ‘participatie’ op tal van terreinen hoog in het vaandel staan. Bovenop de uitdagingen die verschillende groepen inwoners al ondervonden bij het ‘meedoen’, zet de coronacrisis bijna alle vormen van participatie onder druk. Als meedoen aan de samenleving hoog op de beleidsagenda blijft staan, dient aandacht te komen voor de huidige barrières die mensen bij het meedoen ervaren.
- Van de toegenomen sociale cohesie lijkt veel te worden verwacht na de crisis, maar wij zien geen doorslaggevende aanwijzingen dat deze inzet groter is dan anders of van duurzame aard gaat zijn.
- De vormende taak van het onderwijs gaat verder dan het leren van vakinhoudelijke vaardigheden. De burgerschapsvorming en de sociale en emotionele ontwikkeling van jongeren zijn online lastiger vorm te geven. Bij een gedeeltelijke heropening van scholen is een nieuwe balans nodig tussen wat op school en wat thuis moet gebeuren.
- In de onderwijssector is aandacht nodig voor groepen leerlingen en studenten van wie bekend is dat zij thuis minder goede ondersteuning kunnen krijgen, voor degenen die door het wegvallen van eindtoetsen of eindexamens op een minder passend niveau aan hun vervolgopleiding beginnen en voor uitval en om- of bijscholing op het mbo.
- Deze oproep tot het ondersteunen van om- of bijscholing geldt niet alleen voor mbo’ers, maar voor alle mensen met een zwakkere positie op de arbeidsmarkt. Veel werknemers en werkgevers maken niet actief werk van een leven lang leren en ontwikkelen. De nadruk hierop en de mogelijkheden hiertoe zullen de komende tijd meer aandacht moeten krijgen.

Hoe is ons gedrag veranderd tijdens de coronacrisis?

Er zijn veel mensen met een Android-telefoon, velen van hen delen ook hun locatie. Deze data is geanonimiseerd, geanalyseerd en door Google gedeeld in de [COVID-19 Community Mobility Reports](#).

Door deze mobiliteitsdata te visualiseren op de kaart krijgen we meer inzicht in de impact van de coronacrisis op onze samenleving. Natuurlijk, we zijn meer thuis en minder in winkels. Maar hoeveel precies? En hoe groot zijn de verschillen tussen de verschillende provincies in Nederland? Bekijk de storymap.

Onderzoek impact coronacrisis op maatschappelijke initiatieven

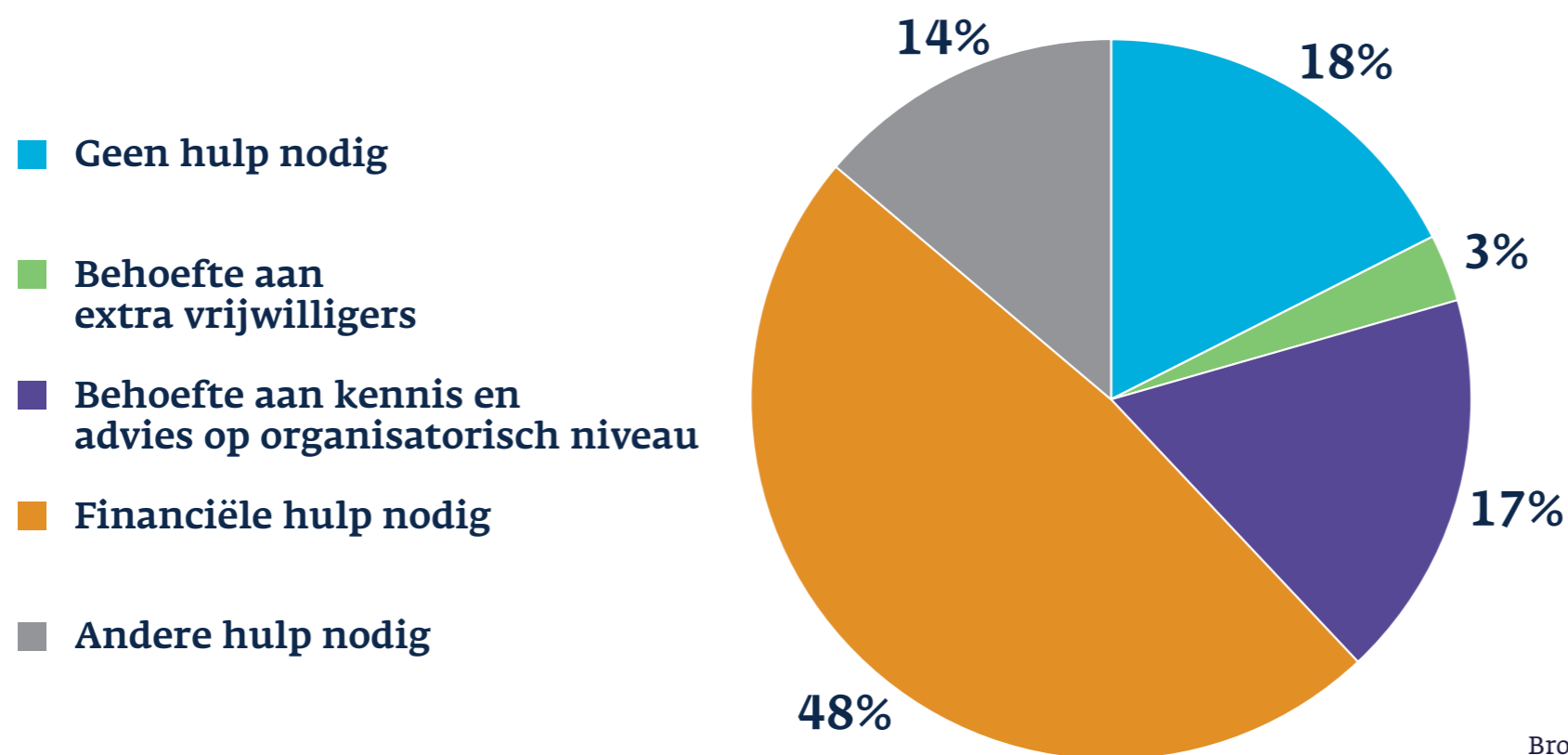
Om in kaart te brengen wat de impact is van de coronacrisis op maatschappelijke initiatieven heeft MAEX een onderzoek gedaan binnen hun netwerk. Op basis van 244 respondenten zijn zij tot de volgende conclusies gekomen:

- Het gemiddelde inkomstenverlies door de coronacrisis is 68%.
- Slechts 4% geeft aan niet te worden getroffen door de coronacrisis.
- 92% van de initiatieven kunnen hun activiteiten niet meer, of in mindere mate uitvoeren.
- 48% van de initiatieven geeft aan dat zij hun activiteiten niet meer uit kunnen voeren, maar dat ze nog wel doorlopende kosten hebben die betaald moeten worden.

Ongeveer de helft (48%) van de initiatieven die zijn genomen in het onderzoek geeft aan dat zij behoefte hebben aan financiële hulp. Ook geven de respondenten aan in deze tijd juist hulp nodig te hebben van extra vrijwilligers (14%), of behoefte te hebben aan kennis en advies op organisatorisch niveau. Sommige initiatieven hebben advies nodig over hoe zij hun activiteiten (digitaal) doorzetten in deze crisistijden, terwijl andere deze tijd graag willen gebruiken om hun social media, website of administratie op orde te brengen.

Welke hulp hebben initiatieven nu nodig?

Bron: MAEX

1.2 Impact op gemeenten

In de media

- [Corona kost gemeenten in Achterhoek ‘schrikbarend’ veel.](#) Minder inkomsten, méér kosten. De coronacrisis kost de Achterhoekse gemeenten miljoenen euro’s. Extra bezuinigingen of hogere belastingen voor de burger liggen op de loer. “Er gaan straks zeker gemeenten het schip in.”
- [Gemeente Wageningen lijdt € 2 miljoen verlies.](#) De huidige coronacrisis zorgt wel onverwacht voor financiële onzekerheid. “We verwachten dat een deel van de kosten door het Rijk betaald zal worden. Ook provincie Gelderland heeft toegezegd te zullen helpen. Maar op dit moment valt niet te zeggen hoeveel het ons zelf extra gaat kosten en hoe we dat dan moeten financieren.”
- [Kritiek op te meebuigend VNG.](#) Niet alle wethouders zijn blij met de opening die VNG-voorzitter Jan van Zanen het kabinet biedt om niet in een keer alle door de gemeente gemaakte corona-kosten te vergoeden.
- [Gemeente onzichtbaar in coronacrisis.](#) Bijna 1 op de 3 Nederlanders is niet tevreden over de manier waarop gemeenten hen informeren over coronamaatregelen. Veel Nederlanders kijken naar het Rijk en weten niet goed wat gemeenten in deze coronacrisis doen.
- [Burgers niet minder tevreden over lokale democratie na coronamaatregelen.](#) 3 op de 4 Nederlanders vinden het acceptabel dat volksvertegenwoordigers op landelijk én lokaal niveau minder controle op het coronabeleid hebben dan ze normaal gesproken hebben.
- [Gemeenten moeten rol pakken in corona-bestrijding.](#) Gemeenten kunnen bij de eigen GGD vragen om een ‘pluspakket’, om actiever verdere verspreiding tegen te gaan. Daarmee kan het risico op een regionale lockdown verder worden verkleind. Dat stellen epidemioloog Arnold Bosman en gezondheidseconoom Xander Koolman. “Een **burgemeester** is verantwoordelijk voor de volksgezondheid van zijn inwoners. De beste manier waarop hij die verantwoordelijkheid kan nemen, is het minimaliseren van de verspreiding van het virus zoals de noordelijke provincies dat ook deden.” Dat is ook van economisch belang, benadrukt Koolman. In veel landen wordt eerst gekozen voor een **regionale lockdown** voordat wordt overgegaan op een nationale lockdown. Dat verwacht hij ook in Nederland.

2. Gelderland wordt duurzaam

Gelderland staat voor een CO₂-reductie van 55% in 2030. Daarvoor zijn innovatie, energiebesparing, hernieuwbare energie en energie-infrastructuur nodig. In dit hoofdstuk schetsen we enkele effecten van de COVID-19-crisis op onze duurzaamheidsambities.

Coronacrisis: aantal transacties aan laadpaal met 57,7% gedaald

Door de coronacrisis is er in Nederland een afname van 57,7% van het aantal laadtransacties van elektrische voertuigen. In België is er een daling van 69,2% van het aantal transacties aan laadpalen na de lockdown. Hierdoor kunnen bedrijven in de problemen komen. Dit terwijl er een flinke opgave ligt om het aantal laadpalen te vergroten. Dit staat ook centraal in de Nationale Agenda Laadinfrastructuur als bijlage van het Klimaatakkoord.

Komen we groener uit de crisis?

In Europa is een opmerkelijke versnelling van natuurbeleid zichtbaar in deze crisis. Biodiversiteit vormt een belangrijk onderdeel van de Europese Green Deal. “[Als we beginnen aan de wederopbouw na deze crisis moet de natuur centraal staan](#)”, zegt Eurocommissaris Sinkevičius. Brussel erkent dat er onvoldoende gedaan is tegen de verschraving van natuur. Juridisch bindende natuurdoelen [moeten dat veranderen](#). **In de voorlopige versie** van de Green Deal staan verder uitgebreide plannen voor anders bouwen, anders energie opwekken en anders reizen, [bleek deze week](#).

Ook [veel grote steden](#) worden groener gemaakt tijdens deze crisis. Amsterdam wil, geïnspireerd door de ideeën van Oxford-econoom Kate Raworth, [een Donuteconomie-stad worden](#): circulair, groen en leefbaarder voor mensen. In Rotterdam zijn sympathieke initiatieven zoals het [massaal aanleggen van geveltuinen](#) voor insecten en leefbaarheid. Ook in Utrecht worden wijken [klimaatbestendiger en groener](#) gemaakt.

Er is meer dan een pandemie nodig om het systeem te veranderen

Maar de crisis zorgt bepaald niet alleen maar voor groene utopieën. Er zijn ook grote bewegingen precies de andere kant op. CO₂-uitstoot is met 9% gedaald, maar dat betekent dus ook dat 91% gewoon doorgaat. De [machine van de fossiele economie tuft verder](#). Onze welvaart is daar voorlopig ook nog sterk van afhankelijk. Er is meer dan een pandemie nodig om het [systeem te veranderen](#). [De geschiedenis leert](#): revoluties blijven uit na een pandemie.

3. Gelderland blijft rijk aan natuur, landschap en cultuurhistorie

Onze natuur en cultuurhistorie trekken erg veel toeristen. Dit is belangrijk voor de Gelderse economie en onze mooie streken. Ook boeren en tuinders zijn een onmisbare economische pijler in ons land. In dit hoofdstuk komen onder andere de onderwerpen recreatie, toerisme, cultuur, erfgoed, natuur, landschap en landbouw aan de orde.

3.1 Cultuur en erfgoed

De afgelopen weken zijn er veel discussies die zich herhalen. Wel veranderen nuances, laten meer branches van zich horen en wordt er gezocht naar mogelijkheden binnen het nieuwe normaal. De roep om steun neemt toe, echter ook de aangeboden steun zie je toenemen. De volgende ontwikkelingen benoemen we:

- Theaters en theatermakers zijn druk bezig met het verkennen van de mogelijkheden binnen het 'nieuwe normaal'. Niet alle theaters gaan open, met als reden dat het theater te klein is voor de 1,5-meterrichtlijnen of dat het gewoon niet rendabel is.
- Het aantal online initiatieven neemt binnen de cultuursector fors toe.
- Gemeenten, fondsen en belangenorganisaties richten meldpunten in waar initiatieven gemeld kunnen worden en oplossingen met elkaar gedeeld.
- Er zijn veel twijfels over de realiseerbaarheid van de 1,5-metersamenleving in relatie tot cultuurbeleving. Met name de kleinere partijen zien voor zichzelf weinig mogelijkheden. Ook over het inrichten binnen het nieuwe normaal zonder investeringen en additionele exploitatiekosten zijn twijfels en zorgen.
- Vanuit de creatieve industrie komt het geluid dat de strikte regels van het coronabeleid uiteindelijk de ruimte voor de creatieve oplossingen zullen wegnemen.
- Belangenorganisaties zijn druk bezig met lobbyen voor versoepeling van de maatregelen die voor hun bedrijvigheden van toepassing zijn (muziek- en dansscholen, centra voor kunsten enzovoort). Daarbij worden adviesbureaus in de arm genomen die veelal rapporten opstellen over de impact en het belang van hun werkzaamheden voor de cultuursector of economie in zijn geheel, protocollen voor openstellingen binnen de 1,5-metermaatregelen en/of de schade en consequenties die het uitblijven van steun betekent.
- De kaders van de opdrachten, de gebruikte bronnen van informatie en de toegepaste data zijn divers en vaak niet vergelijkbaar. Het is moeilijk te verifiëren en zorgt voor onduidelijkheid.
- De discussie over de juistheid en eerlijkheid van de steunmaatregelen gaat door. Daarbij gaat het met name over de vraag waarom deze vooral is gericht op het in stand houden van de infrastructuur en voorbij lijkt te gaan aan de acute nood van de makers.

Aanvullende middelen voor cultuursector uitgewerkt

Om het unieke Nederlandse artistieke product te waarborgen en daarnaast te investeren in de werkgelegenheid in deze sector is € 300 miljoen beschikbaar gesteld.

Met een aanvullende subsidie of een lening worden instellingen, makers en ondernemers in de culturele en creatieve sector door de financieel zware eerste maanden heen geholpen en worden zij in staat gesteld om te investeren voor het volgende seizoen. De verwachting is dat de aanvullende subsidies in juni uitgekeerd worden. Ook neemt minister Van Engelshoven het advies van de Raad voor Cultuur (18 mei 2020) over, wat onder meer inhoudt dat er ook in subsidiejaar 2021 in brede zin coulanace is voor de sector.

[Het pakket](#) bestaat uit 5 onderdelen:

- 1 € 113 miljoen is bestemd voor instellingen die onderdeel zijn van de basisinfrastructuur 2017-2020 en een beperkt aantal instellingen dat uit andere onderdelen van de begroting van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wordt gefinancierd. Hier valt onder andere Slot Loevestein onder. Voor de instellingen en festivals die meerjarige subsidie van de 6 Rijkscultuurfondsen ontvangen wordt € 40 miljoen beschikbaar gesteld. Hiervan is € 5 miljoen bestemd voor filmproducenten via het Filmfonds.
- 2 € 50 miljoen is bestemd voor de Opengestelde Monumenten-Lening bij het Nationaal Restauratiefonds. Het betreft krediet voor eigenaren van rijksmonumenten zoals kerken, kastelen en buitenplaatsen, industrieel erfgoed, molens, stadsherstelorganisaties en museale monumenten die inkomsten mislopen vanwege de coronacrisis.
- 3 € 48,5 miljoen wordt beschikbaar gesteld om gemeenten en provincies te ondersteunen die regionale musea, (pop)podia en filmtheaters extra ondersteunen. Het gaat dan om instellingen met een regionale functie en een landelijk belang. Voor de subsidieregeling voor musea bij het Mondriaan Fonds komt € 16 miljoen beschikbaar

en voor de regeling voor (pop)podia bij het Fonds Podiumkunsten is maximaal € 29 miljoen beschikbaar. Voor filmtheaters is via het Filmfonds € 3,5 miljoen beschikbaar.

- 4 € 30 miljoen gaat naar de Cultuur Opstart Lening. Deze is voor organisaties in de culturele en creatieve sector waarvan het verdienmodel vooral is gericht op eigen inkomsten en die geen gebruik kunnen maken van de andere maatregelen uit dit pakket. De lening is bedoeld voor het ontwikkelen van publieksgerichte producties, programma's, tentoonstellingen of projecten.
- 5 € 16,8 miljoen wordt geïnvesteerd in de Rijkscultuurfondsen (€ 11,8 miljoen) en het steunfonds rechtensector (€ 5 miljoen), waarmee specifiek makers ondersteund worden.

Musea

Minister-president Rutte: "Musea mogen per 1 juni ook weer open mits bezoekers vooraf kaartjes kopen, zodat musea kunnen sturen op 1,5 meter afstand." Het maximale aantal van maximaal 30 personen, dat voor veel categorieën tot 1 juli geldig is, geldt niet voor musea. Museumbezoek is vanaf 1 juni mogelijk op reservering, als mensen op 1,5 meter afstand van elkaar blijven en het voorlopige protocol voor heropening van de Museumvereniging volgen.

[“Om overeind te blijven, is nu eerst stevige steun nodig om de verliezen in de museumsector te beperken.”](#)

Dat bepleit de Museumvereniging. Sinds de verplichte tijdelijke sluiting van musea lopen musea wekelijks bijna € 10 miljoen aan publieksinkomsten mis. Tot 1 juni gaat dat om circa € 115 miljoen aan entreegelden en inkomsten uit winkel, horeca en verhuur. Dat bedrag zal na veilige en verantwoorde heropening nog oplopen tot ten minste € 250 miljoen in 2020.

Volgens de Museumvereniging is de museumsector de afgelopen jaren weliswaar minder afhankelijk van subsidies geworden, maar is ze dat des te meer van een gezonde, sterke economie in ons land.

Raad voor Cultuur

De Raad voor Cultuur heeft maandag 18 mei een [brief geschreven aan minister Van Engelshoven](#) van OCW, waarin de raad erkent dat de cultuursector veel groter is dan alleen het van rijkswege gesubsidieerde deel en dat de sector aantoonbaar een aanjaagfunctie vervult in tijden van economisch herstel. De initiatieven van onder andere musea tijdens de intelligente lockdown en het veilig en verantwoord heropenen in de 1,5-metersamenleving laten zien dat de sector uitblinkt in innovatiekracht, aldus de Raad. Ook constateert de Raad dat de verliezen aan eigen inkomsten door de coronamaatregelen verder oplopen. Om die reden acht de Raad het noodzakelijk dat de minister haar coulancebeleid voor door het Rijk gesubsidieerde instellingen laat doorlopen in 2021.

Protocollen

Hieronder enkele links naar verschillende protocollen voor betreffende organisaties opdat zij preventieve maatregelen kunnen treffen tegen coronabesmetting.

- [sector cultuureducatie en -participatie](#)
- [zakelijke bijeenkomsten en evenementen](#)
- [Musea](#)
- [Verantwoord bioscoop- en filmtheaterbezoek](#)
- [heropening Horeca](#)

Cultuuraanbod in coronatijd

[Arnhemse popscene wordt weer zichtbaar met Arnhem Live](#)

Dit is opgezet om zowel het gemis van live muziek te compenseren, als de artiesten te steunen.

Want naast dat artiesten en dj's in de show kunnen optreden, is er ook een mogelijkheid voor luisteraars en kijkers om geld te doneren aan de artiesten. Die verliezen nu inkomsten doordat hun optredens deze zomer niet doorgaan.

90% van die donatie gaat naar de artiesten die op die dag optreden, de rest wordt gebruikt om de show door te laten gaan.

Lalique Museum in Doesburg

Bij het Lalique Museum in Doesburg, gewijd aan de glaskunst van René Lalique (1860-1945), 'de Leonardo da Vinci onder de glaskunstenaars', hebben ze de sluiting goed kunnen benutten. Het museum is klaar voor de coronaregels. "Normaal gesproken staat er om 11.30 uur, als we open gaan, een rij voor de deur te wachten. Nu kunnen bezoekers van tevoren een tijdvak kiezen, dat is misschien juist wel prettiger."

Help het museum in de buurt te heropenen! [Erfgoedvrijwilliger.nl](#)

De heropening van veel Gelderse musea en monumenten is afhankelijk van de beschikbaarheid van vrijwilligers. Een grote groep vrijwilligers is achter de schermen al hard aan het werk om alles voor te bereiden. Tegelijkertijd zijn er vrijwilligers die hun werkzaamheden voorlopig niet kunnen hervatten, vanwege een kwetsbare gezondheid, leeftijd, zorgtaken of andere omstandigheden. Het risico bestaat daardoor dat verschillende musea en monumenten in Gelderland dicht moeten blijven. Erfgoed Gelderland doet via de website www.erfgoedvrijwilliger.nl een beroep op Gelderlanders om de musea en monumenten in hun woonplaats bij te staan. Door (tijdelijk) in te springen als erfgoedvrijwilliger, kan een museum of monument toch open gaan en blijven. Voor een aantal van hen kan dit net het verschil maken.

3.2 Recreatie en toerisme

Gelderland vakantieprovincie

- Gelderland is binnenlandse vakantieprovincie nummer 1 in Nederland. De Gelderse toeristische sector is goed voor bijna 68.000 banen. Deze sector wordt hard geraakt.
- Geen bezoek betekent geen bestedingen en dus ook geen werk. Veel bedrijven hebben inmiddels al tijdelijke contracten beëindigd en/of werktijdverkorting aangevraagd.
- Naast de verblijfs- en dagtoerismesector zal ook de congres- en vergaderbranche substantieel omzetverlies derven.
- Ook andere onderdelen van de keten, zoals toeleveranciers, worden hard geraakt. Herstart van activiteiten vindt op onderdelen langzamerhand plaats.
- De sector is voor een fors deel afhankelijk van de periode april tot en met oktober. Voor het Gelders verblijfstoerisme geldt:
- Bijna 71% van de binnenlandse en internationale gasten en ruim 76% van de binnenlandse en internationale overnachtingen vallen in de periode april tot en met oktober (2019).
- Dat is meer dan het landelijke gemiddelde.
- Binnen deze periode zijn april en mei belangrijke maanden.
- Bijna 7 op de 10 Nederlanders die op vakantie gaan naar Gelderland komen uit Noord- of Zuid-Holland, Noord-Brabant of Gelderland.

Vakantie van en naar Nederland

In de vorige monitor werd gekeken naar de mate waarin het mogelijk is of alle Nederlanders in Nederland op vakantie kunnen. In deze monitor kijken we naar een ander scenario: in hoeverre is vakantie vanaf het buitenland naar Nederland weer mogelijk en in hoeverre willen Nederlanders alsnog hun vakantie in het buitenland voortzetten of boeken?

Situatie in andere landen

- [NBTC meldt dat](#) andere landen, net als Nederland, langzaam uit de lockdown komen. Sinds 11 mei zijn de restaurants in Duitsland weer open. Ook daar moet er 1,5 meter afstand bewaard worden en het personeel moet er mondkapjes dragen. Er is alleen plek voor gasten die een tafel gereserveerd hebben.
- Ook in België worden de maatregelen versoepeld. Musea, monumenten en dierenparken kunnen weer open.

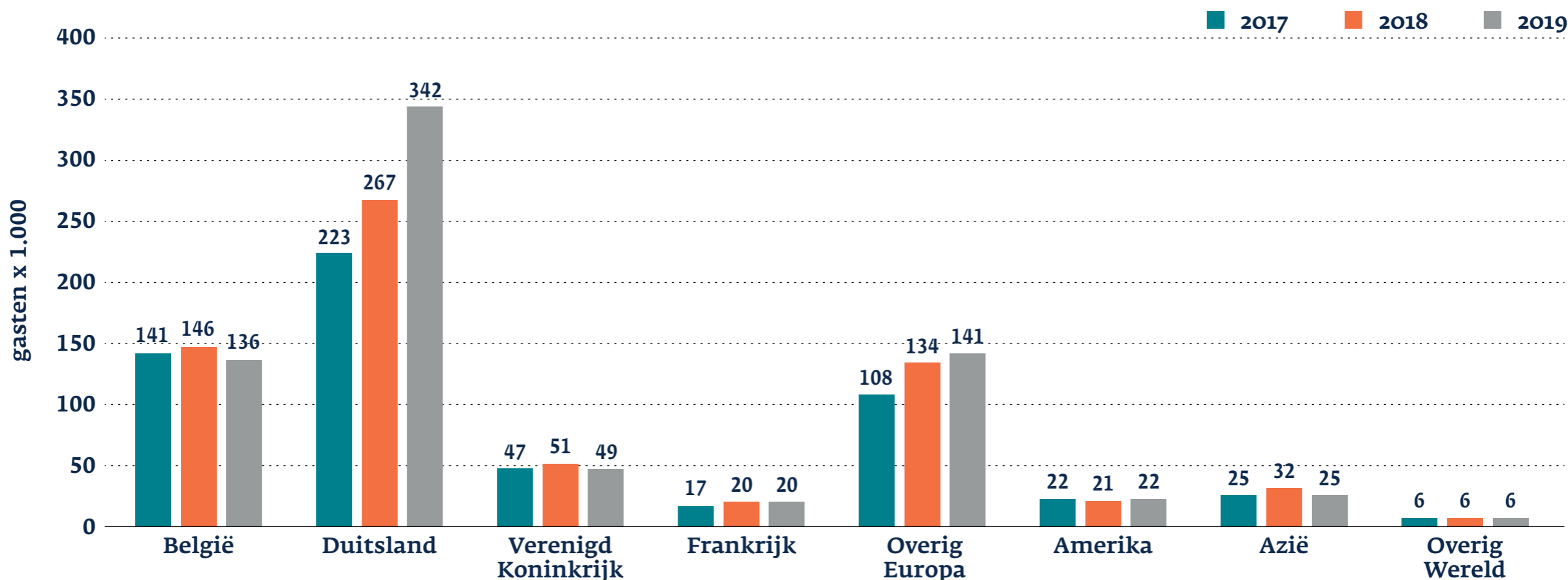

Aantal buitenlandse bezoekers naar Nederland

- In 2019 komt bijna 2/3 van de buitenlandse gasten in Gelderland uit de ons omringende landen Duitsland en België; het aantal Duitse gasten neemt toe in de afgelopen jaren.

Herkomst buitenlandse gasten (x1000), Gelderland, 2017 - 2019 (2019 voorlopig cijfer)

Bron: CBS Statistiek Logiesaccomodaties

- In een onderzoek onder bezoekers van [Holland.com](https://www.holland.com) wordt gevraagd naar de bezoekersintentie van buitenlandse toeristen naar Nederland. Uit dit onderzoek blijkt dat de bezoekers nog steeds de intentie hebben om naar Nederland te komen.
- De quarantainemaatregelen in Duitsland (Nordrhein-Westfalen en Niedersachsen) worden per 25 mei opgeheven. Inwoners die in het buitenland geweest zijn hoeven niet meer verplicht 2 weken in quarantaine. Dit zorgt voor ruimte in het reis- en vakantieverkeer naar Nederland.
- Ook in België wordt aangegeven dat gesprekken over het openen van de grenzen zullen plaatsvinden. Dit betekent dat het eventueel mogelijk wordt om vanuit België weer te reizen naar de buurlanden: Duitsland, Frankrijk en Nederland. In de pers wordt aangegeven dat er vandaag, woensdag 27 mei, over vergaderd wordt. Belgisch Dagblad de Standaard meldt dat in Zuid-Europa een concurrentieslag begonnen is om toeristen deze zomer binnen te halen. Lastig, want de spelregels liggen nog niet vast.

Aansturen van druk in toerisme

- Zowel landelijk, provinciaal als regionaal worden acties ondernomen in het sturen van drukte.
- De Telegraaf vermeldt in dit artikel op woensdag 27 mei dat Nederland een protocol krijgt voor toerisme.
- In Breda werkt men met een druktemeter om de drukte beter te verspreiden.
- Ook in Gelderland ontstaan ideeën voor een vergelijkbaar systeem, aldus de Stentor en de Gelderlander:
- Professionals uit de evenementensector zoeken oplossingen voor de horeca en de 1,5-metersamenleving.

Innovatie in de Gelderse toeristische sector

Plexihuisjes op terrassen

RBT Rivierenland maakt plan voor [plexiglashuisjes op terrassen](#)

De achterhoek: rust en ruimte

De Achterhoek is bezig met de [marketing van de Achterhoek](#) als plek voor [rust en ruimte](#)

Pop up glamping

Een [pop-up glamping](#) die doelt op de toerist die anders naar Ibiza of wereldreis zou gaan. Helemaal gebouwd van vrijgevallen festivalmaterialen en gebouwd op een camping die niet meer in bedrijf was in de afgelopen periode! Evenementenmensen die exploiteren en daardoor alsnog werk hebben deze zomer.

Taskforce R&T

- In de monitor van 15 mei 2020 werden het belang van het monitoren en beïnvloeden van bezoekersstromen (ook in het kader van veiligheid), behoud van ondernemers- en investeringskracht van de Gelderse toeristische en recreatieve sector als belangrijke thema's genoemd. Het spreiden van bezoekers in tijd en ruimte was al onderdeel van bestaand beleid. Bijvoorbeeld in relatie tot de Campagne Gelderse Streken en Recreatiezonering. In dit laatste geval is er kort geleden vanuit Natuur een kleine proef gestart om 'real-time' bezoekersdata te genereren.
- Door gebruik te maken van bestaande data en deze waar mogelijk te verrijken met nieuwe bezoekersgegevens kunnen bijvoorbeeld zowel veiligheidsregio's als regiobureaus voor toerisme hierop anticiperen.
- TVAN zal in overleg met andere RBT's een eerste stap in deze richting zetten. Er zijn inmiddels diverse bestaande apps en initiatieven. We willen natuurlijk voorkomen dat er doublures plaatsvinden.

Informatie uit de sector, via KHN en Hiswa Recron

- Hoewel het 2e pakket met noodmaatregelen door het kabinet is gepresenteerd waarin een groter bedrag als tegemoetkoming voor vaste lasten is opgenomen, vallen ook hier weer diverse bedrijven tussen wal en schip.
- Maandag aanstaande, 1 juni 12.00 uur, mag de horeca weer heel beperkt open.
- RIVM-richtlijnen zijn leidend, wat betekent dat 1,5 meter afstand het uitgangspunt is.
- In de praktijk betekent dit dat een bedrijf op gemiddeld 40% (of nog minder) van zijn capaciteit kan draaien met 100% vaste lasten. Aangezien deze maatregelen in meer of mindere mate voor de komende maanden van kracht zullen blijven, is de verwachting dat het effect tot ver in 2021 voelbaar zal zijn.
- Donderdag 28 mei komen de veiligheidsregio's met de nieuwe noodverordeningen.
- Er zullen ook nu weer lokaal/regionaal verschillen zijn qua interpretatie en handhaving van regelgeving. Daarnaast is er veel onduidelijkheid over de aantallen gasten.
- Per locatie (dus bedrijf) worden 30 gasten toegestaan volgens de 1,5-meterrichtlijn.
- Grote bedrijven met meerdere zalen mogen (vooralsnog) 1 keer 30 personen toelaten. Dit kan op geen enkele manier rendabel gemaakt worden.
- • De onrust en onzekerheid over voortbestaan van eigen ondernemingen onder de ondernemers is groot.

Met de afbouw van NOW 1 en de uiterst beperkte opening is er maar heel voorzichtig sprake van perspectief. Vanzelfsprekend proberen ondernemers in de toeristische en recreatieve sector op vele creatieve manieren invulling te geven aan dit perspectief.

3.3 Agrarische sector

Festivalpersoneel aan de slag bij bio-boeren

Doordat de toestroom van seizoenarbeiders uit het buitenland door corona uitblijft, kampen veel biologische boeren met een tekort aan handen. Tegelijkertijd zitten veel jongeren zonder werk door afgelaste festivals en evenementen. Reden voor De Seizoenarbeiders: een landelijk initiatief dat jongeren de kans biedt om bij boeren aan de slag te gaan. [AGF](#).

Arbeidsmarkteffect coronacrisis op land- en tuinbouw

Het UWV heeft het document [arbeidsmarkteffecten coronacrisis](#) gepubliceerd. Daarmee geven zij een beeld van de tekorten en overschotten op de arbeidsmarkt als gevolg van de coronacrisis.

Land- en tuinbouw

Personeelstekort/drukke op dit moment

Bedrijven in de fruit- en groenteteelt zijn de komende tijd op zoek naar mensen om te oogsten. Veel arbeidsmigranten uit Oost-Europa zijn vertrokken naar hun thuisland, of kunnen moeilijker hierheen komen.

Overschot/minder werk op dit moment

Sierteelt: valt juist stil door vraaguitval, met name vanuit het buitenland (waar tuincentra en bouwmarkten vaak wel gesloten zijn).

Verbinding/initiatieven/platforms

Er zijn vele initiatieven. UWV zet de dienstverlening in voor het onafhankelijke platform www.werkenindelandentuinbouw.nl, (ondersteund door LTO Nederland).

Werkgevers-Servicepunten zijn betrokken bij werving van werkzoekenden die willen bijspringen in de huidige situatie.

Coronacrisis leidt tot sterk lagere omzetten in land- en tuinbouw én foodservice

Circa 80% van de Nederlandse snijbloemen, planten, bollen en bomen is bestemd voor de export. Aangezien sierteelt door landen niet als vitale sector is aangemerkt, is de export zeer sterk verminderd. Daarnaast daalt de vraag naar bloemen door vermindering van festiviteiten.

De sluiting van horeca en recreatie in combinatie met het verbieden van evenementen en het grotendeels stilvallen van openbaar vervoer zorgt voor grote omzetverliezen bij bedrijven die het eten buitenshuis bereiden en leveren. Dit geldt voor horeca en catering, maar ook voor de toeleveranciers, van producent tot groothandel, en voor de vele 'to go'-winkels.

De onderstaande tabel toont de omzetontwikkeling ten opzichte van 2019. Dit geeft een goed beeld van de impact van de coronacrisis op (sub)sectoren. De verwachte omzetontwikkeling van de (sub)sectoren is tot stand gekomen op basis van [inzichten van sectorspecialisten](#) van de Rabobank.

Let op: deze prognoses zijn gemaakt in april 2020.

We zijn inmiddels een maand verder en daardoor kunnen de prognoses veranderd zijn en zijn ze ook niet afgestemd op de laatste ontwikkelingen. Het geeft wel een goed beeld wat de verhoudingen zijn tussen de (subs)sectoren.

(Sub)sectoren	Q2 2020	Q3 2020	Q4 2020	Q1 2021	Q2 2021
Akkerbouw	-23%	-9%	-5%	0%	0%
Varkenshouderij	-10%	-5%	-5%	0%	0%
Tuinbouw	-25%	-9%	-5%	-1%	-1%
Melkveehouderij	-10%	-15%	-10%	-5%	0%
Pluimveehouderij	-10%	-10%	-7%	-3%	0%
Visserij	-40%	-10%	-10%	0%	0%

A photograph of a man in a red apron and cap talking to an elderly woman in a wheelchair in a grocery store. The man is wearing a grey hoodie and a blue cap. The woman has white hair and is wearing a light-colored jacket. They are surrounded by baskets of fresh produce like apples and oranges. In the background, there are signs for 'Italiaans Pizzeria' and 'vandaag'. A door with the number '33' is visible.

4. Gelderland werkt aan een gezonde, veilige, schone en welvarende samenleving

We werken mee aan een samenleving waarin we 'omzien naar elkaar'; Nieuw Noaberschap. Juist in deze tijd is dat ontzettend belangrijk. In dit hoofdstuk komen onderwerpen als leefbaarheid, sociale cohesie, sport en wonen aan de orde.

4.1 Retail, binnensteden en dorpskernen

Arbeidsmarkteffect coronacrisis op detailhandel en groothandel

Het UWV heeft het document [arbeidsmarkteffecten coronacrisis](#) gepubliceerd. Daarmee geven zij een beeld van de tekorten en overschotten op de arbeidsmarkt als gevolg van de coronacrisis.

Detailhandel

Personeelstekort/drukke op dit moment

In **supermarkten** was het de afgelopen weken extreem druk met bevoorraden. Inmiddels is de situatie weer redelijk terug naar normaal (al kan het lokaal verschillen).

Bouwmarkten blijven open omdat ze ook essentiële producten verkopen. Door bezettingsproblemen hanteren ze aangepaste openingstijden.

Overschot/minder werk op dit moment

Non-food: steeds meer winkels sluiten (meubel, kleding, kringloop). Onlineverkoop gaat wel door. Anderen blijven wel open maar daar is het rustig. Personeel wordt waar mogelijk doorgeschoven.

Sommige kleine supermarkten (bijvoorbeeld **langs de grens, in tankstations en universiteiten**) hebben het juist rustig.

Verbinding/initiatieven/platforms

Kantoor- en kaderpersoneel heeft bijgesprongen in de drukke. Ook groothandelaren sprongen soms bij in distributiecentra.

Supermarkten krijgen momenteel ook heel veel sollicitaties. Platforms zijn niet nodig geweest.

Groothandel

Personeelstekort/drukke op dit moment

Groothandelaars in benodigdheden voor **ziekenhuizen** en de **supermarkten** hebben juist veel vraag.

Overschot/minder werk op dit moment

Groothandels voor de **horeca** zagen meteen een enorme daling in omzet. Inmiddels is een deel ook open voor particulieren. Nu de situatie in de supermarkten weer onder controle is zien ze weer een daling van de omzet. Vooral **kleine ondernemers** hebben het nu heel moeilijk om het hoofd boven water te houden.

Naarmate meer sectoren komen stil te liggen meer vraagt uitvan, zoals de **bloemensector**.

Verbinding/initiatieven/platforms

Chauffeurs en distributiemedewerkers van getroffen groothandelaren zouden doorgeschoven kunnen worden naar het bevoorraden van supermarkten en ziekenhuizen.

Door het wegblijven van consumenten uit centra door het COVID-19-virus wordt een krimp van centrumvoorzieningen van 10% tot wel 40% verwacht. Vooral middelgrote en grote centra worden hard geraakt. Transformeren en compacter maken zijn al langer leidend in centrumbeleid, maar worden door de coronacrisis nu dus nog urgenter. Tegelijkertijd kan de crisis juist nieuwe mogelijkheden bieden bij de transformatieaanpak, onder meer doordat transformatie voor vastgoedeigenaren markttechnisch rendabeler wordt. Ook de naderende Omgevingswet biedt mogelijkheden. Stadszaken publiceerde [dit artikel](#).

Onderzoek SCP over maatschappelijke impact

Sinds het begin van de contactbeperkende maatregelen is het aantal gewerkte uren historisch sterk gedaald. Vooral in de sectoren horeca, detailhandel, vervoer en cultuur daalde het aantal gewerkte uren sterk. Dit meldt het CPB in de [publicatie over de ontwikkeling op de arbeidsmarkt tijdens de coronacrisis](#). Eind maart werd er gemiddeld 13% minder uren per week gewerkt dan begin maart. In april is deze daling gestabiliseerd. De daling in gewerkte uren is groter dan in voorgaande recessies, door de lockdown.

In het artikel '[Wat doen we met onze economie](#)' gaat binnenstadsadviseur John Bardoel in op de verschillende fasen waar we ons gedurende de COVID-19-crisis in bevinden.

Hij trekt hierbij lering uit de antropologie; de fasen die worden onderscheiden bij een cultuurshock zijn volgens Bardoel vergelijkbaar met de fasen die we nu doormaken: de honeymoonfase, de afwijzingsfase, de globale aanpassing, de diepgaandere aanpassing en tot slot de aanpassing, waarbij alle veranderingen volledig worden geaccepteerd. In welke fase we ons nu bevinden is sterk regio-afhankelijk; de economische structuur en de invloed van de coronacrisis verschillen immers per regio. Voor Gelderland zie je dat met name Zuid-West-Gelderland hard is getroffen door de bijzonder grote handelssector.

Ook tussen de verschillende sectoren en branches zitten verschillen. Horeca, detailhandel, transport, food en agro draaien omzetverliezen van 40% tot 100%, terwijl andere sectoren redelijk in staat zijn om door te kunnen. De stemming onder ondernemers in winkel- en horecagebieden is daardoor niet te vergelijken met die onder ondernemers op bedrijventerreinen of kantoorlocaties. Bardoel roept overheden in dit artikel op om niet alleen op korte termijn hulp te bieden, maar ondernemers ook op lange termijn te blijven ondersteunen. Gelet op de cultuurshocktheorie hebben we nog een lange weg te gaan. Hij verwacht bovendien dat de 1,5-metereconomie grootschalige gevolgen heeft. Zo zal er minder ruimtelijke capaciteit kunnen worden benut. In de winkelstraten komt dit neer op een afname van 60% tot 80% van de oorspronkelijke capaciteit.

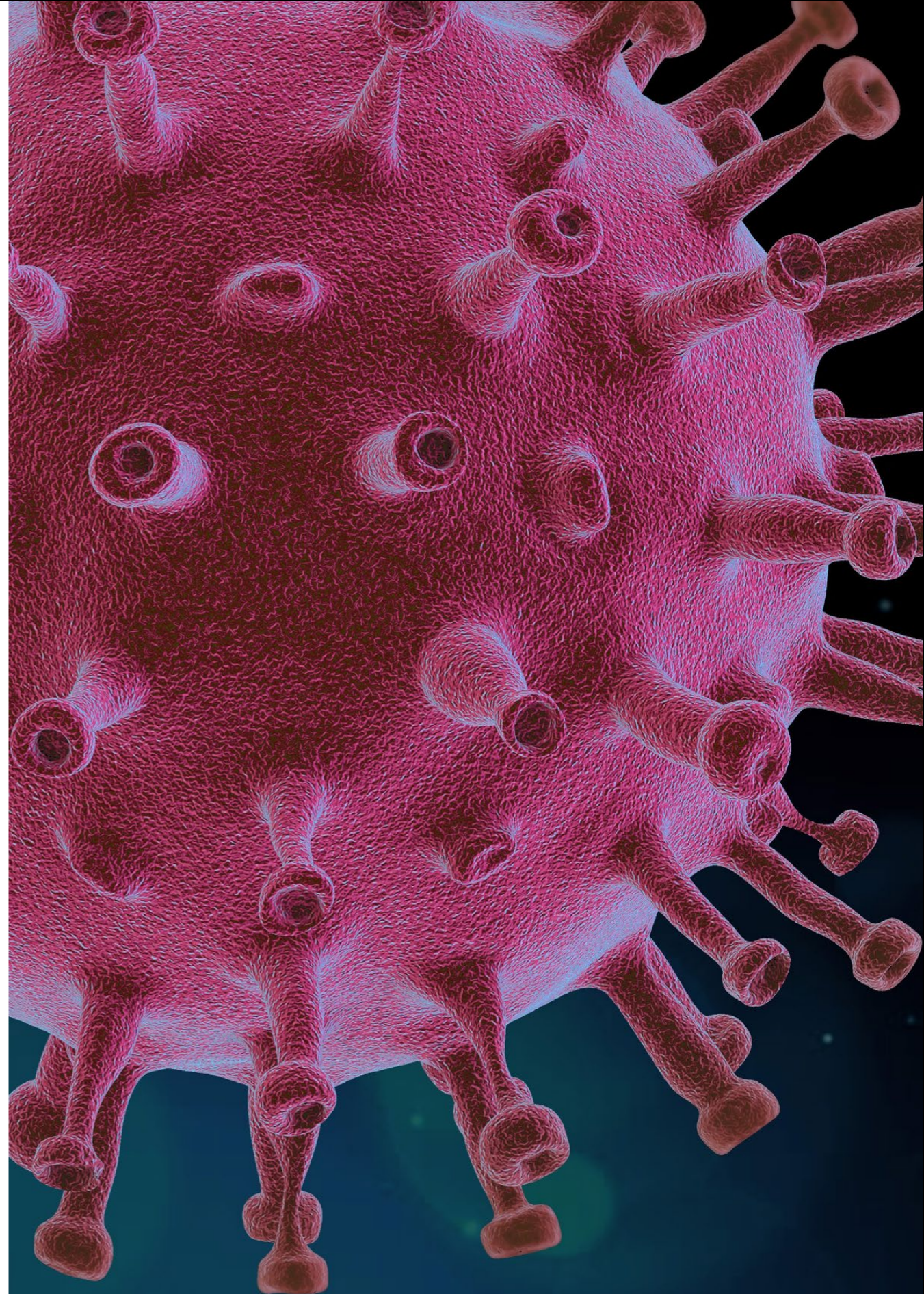
Gevolgen corona voor horeca en recreatie lang voelbaar

Doordat het kabinet de coronamaatregelen gefaseerd zal afbouwen, is de verwachting dat locaties waar mensen in grote groepen samenkomen als laatste kunnen openen. Reisorganisaties, hotels, restaurants en vakantiecentra zullen daardoor pas later herstellen. Ook de beperkte zakelijke bestedingen in restaurants, hotels en evenementen hebben forse impact.

De onderstaande tabel toont de omzetontwikkeling ten opzichte van 2019. Dit geeft een goed beeld van de impact van de coronacrisis op (sub)sectoren. De verwachte omzetontwikkeling van de (sub)sectoren is tot stand gekomen op basis van [inzichten van sectorspecialisten](#) van de Rabobank. Let op: deze prognoses zijn gemaakt in april 2020. We zijn inmiddels een maand verder en daardoor kunnen de prognoses veranderd zijn en zijn ze ook niet afgestemd op de laatste ontwikkelingen. Het geeft wel een goed beeld wat de verhoudingen zijn tussen de (subs)sectoren.

(Sub)sectoren	Q2 2020	Q3 2020	Q4 2020	Q1 2021	Q2 2021
Hotels	-78%	-30%	-20%	-20%	-10%
Vakantiecentrum	-65%	0%	0%	0%	0%
Restaurant	-80%	-20%	-10%	-10%	-5%
Cafetaria	-60%	-20%	-10%	0%	0%
Café	-80%	-20%	-10%	-5%	0%
Dagrecreatie	-80%	-22%	-11%	0%	0%
Reisorganisatie/ -bemiddeling	-80%	-33%	-10%	-10%	0%
Sport-/recreatieve vereniging	-53%	-18%	-10%	0%	0%
Overige Horeca en recreatie	-67%	-20%	-10%	0%	0%

Bron: Rabobank

Dreigende leegstand in winkelgebieden

In de detailhandel zijn forse vraaguitval, gigantische omzetzakeringen en liquiditeitscrises aan de orde van de dag. Opticiens, kledingwinkels, meubelspecialisten: ze worden geconfronteerd met omzetzakeringen tot 80% en sluiten de fysieke deur. Online verkoop vangt de forse fysieke omzetzakering bij lange na niet op. Sluiten betekent direct nul inkomsten, terwijl de vaste kosten doorlopen. De economische schade zal groot zijn, met vele tienduizenden werklozen en grote leegstand in winkelgebieden. De Rabobank [zet de omzetzakering ten opzichte van 2019 op een rijtje](#).

Dat de retail en de groothandel onder druk staan is niet nieuw. In binnensteden is al een aantal jaren een verandering aan de gang naar minder winkels en minder winkelmeters. In retail en de retailagenda voorspelden dat de komende 5 jaar ongeveer 30% van het aanbod of aanbieders in de detailhandel verdwijnen. Deze krimp zou door het coronavirus alleen maar versneld worden, waardoor er na de crisis +/- 25% van de winkels niet meer open gaat.

Toch laten verschillende artikelen zien dat er ook in deze uitdagende tijden kansen zijn.

Combinatie van online en fysieke winkels biedt kansen

De combinatie van web en winkel is hét antwoord van fysieke retail op de groei van de online giganten en platforms en de reddingsboei voor zelfstandige winkeliers. [4 kansen](#) zijn 1) Ship-from-store, 2) buy online and pick up in store, 3) check and reserve en 4) platforms.

Nieuwe impulsen voor winkelgebieden

Maak vanuit een duidelijk profiel en onderscheidend 'verhaal' rond het centrumgebied duidelijk waarom de klant juist daar moet komen. Breid de samenwerking tussen retailers, vastgoed en gemeenten uit met andere partners (onderwijs, cultuur, media) zodat er meer mensen worden verleid tot een bezoek en beloon de samenwerking via financiële prikkels. [En meer](#).

Retailers moeten leren denken als mediamerk

Er zijn kansen om nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen voor retailers die [leren denken en handelen als mediabedrijf](#). Winkels kunnen een sterk mediakanaal zijn voor merken omdat ze voor klanten een onvergetelijke ervaring opleveren, vooral via de service van het personeel en de ervaring van de winkel. Daarmee zijn winkels een betere manier om merkbekendheid te geven, ten opzichte van advertenties.

4.2 Bouw en wonen

Arbeidsmarkteffect coronacrisis op bouw

Het UWV heeft het document [arbeidsmarkteffecten coronacrisis](#) gepubliceerd. Daarmee geven zij een beeld van de tekorten en overschotten op de arbeidsmarkt als gevolg van de coronacrisis.

Bouw

Personeelstekort/drukke op dit moment

Een deel van het werk gaat door, bijvoorbeeld verbouwing en nieuwbouw. Soms tekorten:

- **Arbeidsmigranten** uit Midden- en Oost-Europa vertrekken naar thuisland
- **(Preventief) ziekteverzuim**

Overheidsaanbestedingen van Rijkswaterstaat en het Rijksvastgoedbedrijf blijven doorlopen.

Overschot/minder werk op dit moment

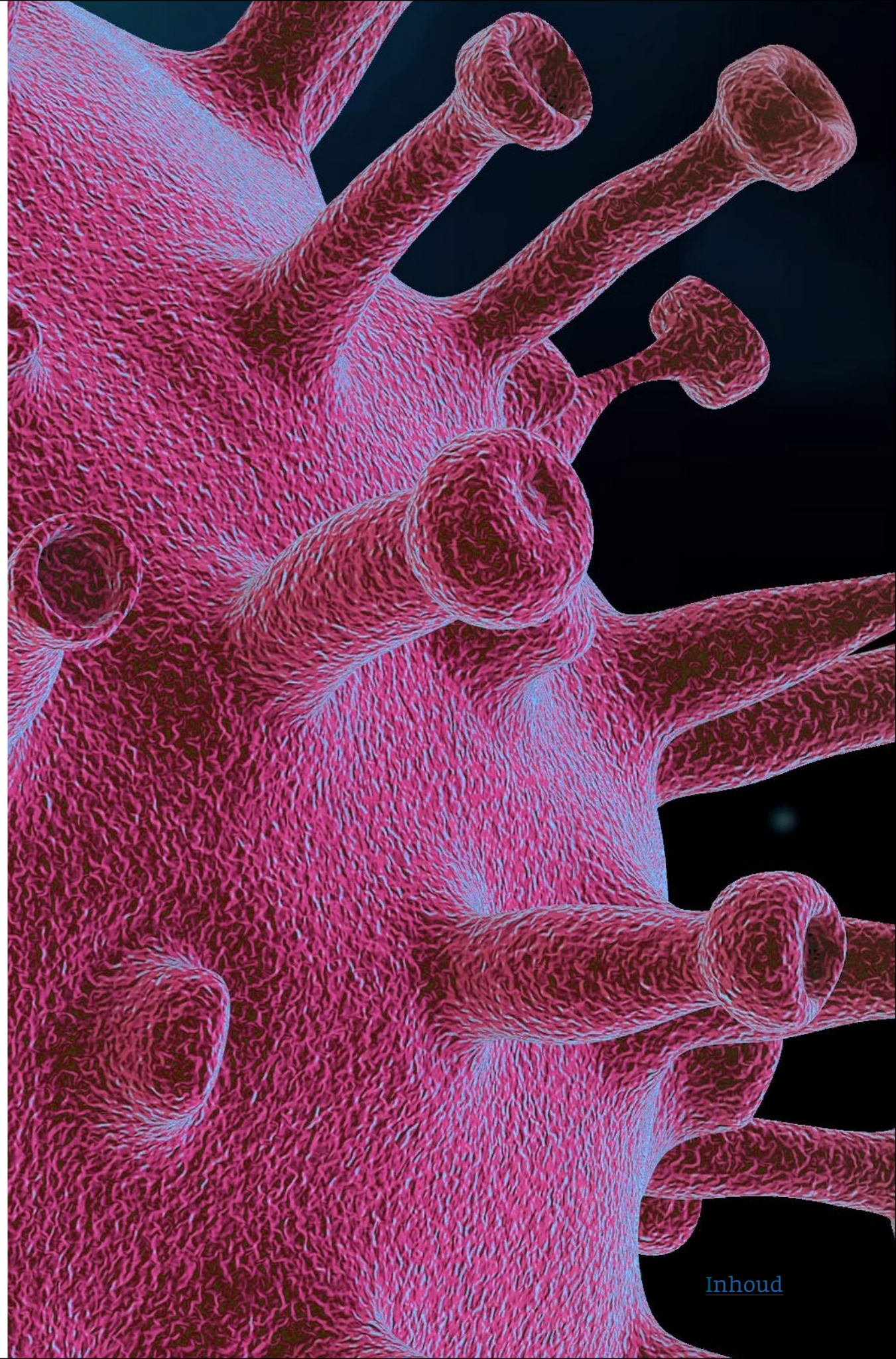
Op sommige plaatsen ligt het werk **stil** i.v.m.:

- Regels sociaal contact (op de bouwplaats en het vervoer erheen)
- Haperende toelevering (b.v. zonnepanelen uit China)
- Opdrachtgevers die het werk (tijdelijk) hebben stilgelegd.

De sector verwacht een sterke krimp tot en met 2012 (EIB)

Verbinding/initiatieven/platforms

Het protocol [Veilig Samen Doorwerken](#) biedt duidelijkheid over de manier waarop werkzaamheden veilig doorgang kunnen vinden. Dit protocol is opgesteld door het Rijk en de Bouw- en technieksector.

4.3 Sport

- Pas op 1 september kan de schade aan de sport definitief worden opgemaakt, verwacht John Bierling, financieel directeur van NOC*NSF. Met de kwijtschelding van de huurkosten over de maanden maart, april en mei is voor de meeste verenigingen de zomer te overbruggen. Als op 1 september de competities weer kunnen beginnen, dan is er nog steeds schade, maar die is dan beter te overzien dan wanneer dat niet kan. Over de topsport heeft Bierling minder zorgen. En sportbonden die in problemen dreigen te komen, kunnen deels leunen op het Coronanoodfonds sport (€ 5 miljoen). “2021 wordt een uitdagend jaar, maar voor 2020 zie ik geen probleem om aan onze verplichtingen aan de bonden te voldoen, omdat we daarvoor samen gespaard hebben”, aldus Bierling. www.sportenstrategie.nl
- Door VSG en VWS is goed gekeken naar de invloed van COVID-19 op de (totstandkoming van) de lokale sportakkoorden. VSG liet eerder al weten dat de deadline voor het indienen van het sportakkoord zou blijven staan op 26 juni, maar dat er flexibel mee zou worden omgegaan. Verder is besloten om het uitvoeringsbudget voor de lokale sportakkoorden met een jaar te verlengen, wat partijen de kans geeft de opgelopen vertraging weer in te lopen. Met alle partijen wordt zorgvuldig de voortgang van de lokale sportakkoorden gemonitord; vooralsnog hebben de sportakkoorden er juist toe geleid dat partijen elkaar in deze moeilijke tijden sneller kunnen vinden.
- De uitvoering van het gemeentelijk sportbeleid heeft aanpassingen ondergaan als gevolg van de coronamaatregelen. Drie kwart van de gemeenten heeft de sportstimuleringsactiviteiten op een andere wijze vormgegeven en de helft van de gemeenten heeft vanwege de sluiting van sportaccommodaties het onderhoud naar voren gehaald.

Dit blijkt uit de [coronapeiling die het Mulier Instituut](#) in samenwerking met Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) heeft uitgevoerd in de periode 1 april tot en met 16 april. De komende tijd vinden vervolgmetingen plaats om ontwikkelingen hierin te volgen. Andere uitkomsten:

- Bij de helft van de gemeenten is besloten dat de subsidies voor sportstimuleringsorganisaties gewoon doorlopen. Geen enkele gemeente heeft aangegeven dat de subsidies voor sportstimuleringsorganisaties zijn stopgezet.
- In 72% van de gemeenten hebben verenigingen zich gemeld met problemen als gevolg van de coronamaatregelen. In 2/3 van de gevallen betreft het problemen voortkomend uit de derving van inkomsten.
- In 39% van de gemeenten hebben 1 of meer verenigingen zich gemeld, omdat ze de huur niet kunnen voldoen.
- 8 op de 10 gemeenten zien de inkomsten dalen door de sluiting van sportaccommodaties.
- 73% van de gemeenten vindt het ten tijde van het onderzoek nog te vroeg om iets te zeggen over mogelijke bezuinigingen op het sportbeleid als gevolg van de coronacrisis.
- Fonds Gehandicaptensport maakt zich zorgen over de sportparticipatie voor mensen met een beperking. Een deel van de collecte-inkomsten is weggefallen; hetzelfde geldt voor fundraisers en partnerships met grote evenementen (Invictus Games, Vuelta). Het blijft belangrijk om middelen beschikbaar te stellen zodat zo veel mogelijk mensen met een beperking aan het bewegen blijven. Juist bij deze groep is de kwetsbaarheid groot; eenzaamheid komt bij 37% van de mensen met een handicap voor, tegen 11% bij valide mensen. Vanuit Den Haag hoopt het fonds op financiële steun om versneld innovaties met personal trainers en hulpmiddelen te kunnen aanbieden.

www.sportenstrategie.nl

Sportaanbieders en sportaccommodaties

- NOC*NSF is teleurgesteld dat de sportkantines van buitensportaccommodaties nog niet open mogen. Waar de horeca onder voorwaarden per 1 juni weer deels open mag, geldt dit niet voor de sportkantines (dicht tot 1 september).
- Wel buigt het Outbreak Management Team zich over een mogelijke eerdere openstelling van binnensportaccommodaties, die gaan mogelijk op 1 juli weer open “als het ook echt kan”, geeft Rutte aan.
- Met het huidige vooruitzicht dat sportscholen niet eerder dan 1 september weer open mogen, hebben veel abonneementhouders hun lidmaatschap bij een sportschool opgezegd. Veel sportscholen komen daardoor in zwaar weer. Deze week horen ze of de deuren toch al eerder mogen openen. Naar aanleiding van vragen van minister Van Rijn hebben de sportscholen het [protocol verantwoord sporten](#) op een aantal onderdelen verduidelijkt. Het Outbreak Management Team heeft zich over het protocol gebogen. Zij adviseert het kabinet de komende dagen over een mogelijke eerdere openstelling. [Sportscholen-hopen-op-goed-nieuws-na-corona-leegloop](#)

Paardrijden.nl

De Koninklijke Hippische Sportbond KNHS lanceerde vorige maand een nieuw platform: paardrijden.nl. Zo kunnen ruiters online dressuurproeven afleggen. Via het platform kunnen ruiters een video insturen van een dressuurproef die ze thuis opgenomen hebben. Deze wordt beoordeeld door een KNHS-jurylid en vervolgens krijgen ze de beoordeling weer terug. Intussen heeft het platform al 240.000 views, 7.000 inschrijvingen en 220 juryleden die de video's beoordelen.

Ik beweeg uniek

Op [Unieksporten.nl](#) is het initiatief *Ik Beweeg Uniek* gelanceerd. Door middel van video's en tips worden mensen met een beperking geïnspireerd om thuis te sporten.

SHARE initiatief

Om als sportsector uit de coronacrisis te geraken, is innovatie noodzakelijk. Dat is de boodschap van een groot aantal EU-partners uit de sportsector, verenigd in het SHARE initiatief. [Zij roepen overheden op juist nu in sport te investeren](#). Omdat investeringen in de sportsector onder druk staan, en businessmodellen noodgedwongen gaan veranderen met de introductie van de 1,5-metersamenleving is innovatie cruciaal om te overleven in de sport.

Evenementen

- Een klein deel van de Nederlanders (6%) gaat in de toekomst geen sportwedstrijden of sportevenementen meer bezoeken vanwege het coronavirus. Dat blijkt uit onderzoek van Markteffect in samenwerking met SPORTNEXT en Sponsorreport. [Klein-deel-nederlanders-weert-sportevenementen-in-toekomst-vanwege-coronavirus](#)

4.5 Bij onze oosterburen: Nordrhein-Westfalen

In totaal zijn er (stand 27 mei 2020) 37.541 bevestigde gevallen van COVID-19 in Nordrhein-Westfalen en 1.577 doden gemeld. De actuele cijfers voor Duitsland (totaal, per deelstaat en Kreis) zijn beschikbaar bij het Robert Koch-Instituut:

[Neuartiges Coronavirus/Fallzahlen](#)

De geregistreerde groeicijfers zijn in Duitsland belangrijk om te bepalen of versoepelingen van het beleid door kunnen gaan. Er is daarvoor een grens gesteld bij 50 extra besmettingen per 100.000 inwoners in 7 dagen. Die grens werd enkele weken terug in de nabij de grens liggende Kreis Coesfeld overschreden. Er was daar een grote uitbraak in een slachterij. Op deze slachterij bleken (stand 19 mei) 280 van de ongeveer 1.200 medewerkers besmet met het coronavirus. Het bedrijf [Westfleisch was tot 19 mei gesloten](#). Er werd een nieuw hygiëne-concept opgesteld en het werk is vanaf 20 mei stapsgewijs hervat.

Die situatie is vergelijkbaar met de uitbraak bij een slachterij in Groenlo. De verbinding met Duitsland is hier dat veel van de Oost-Europese werknemers in door de werkgever (het uitzendbureau) aan hen verhuurde groepsverblijven wonen,

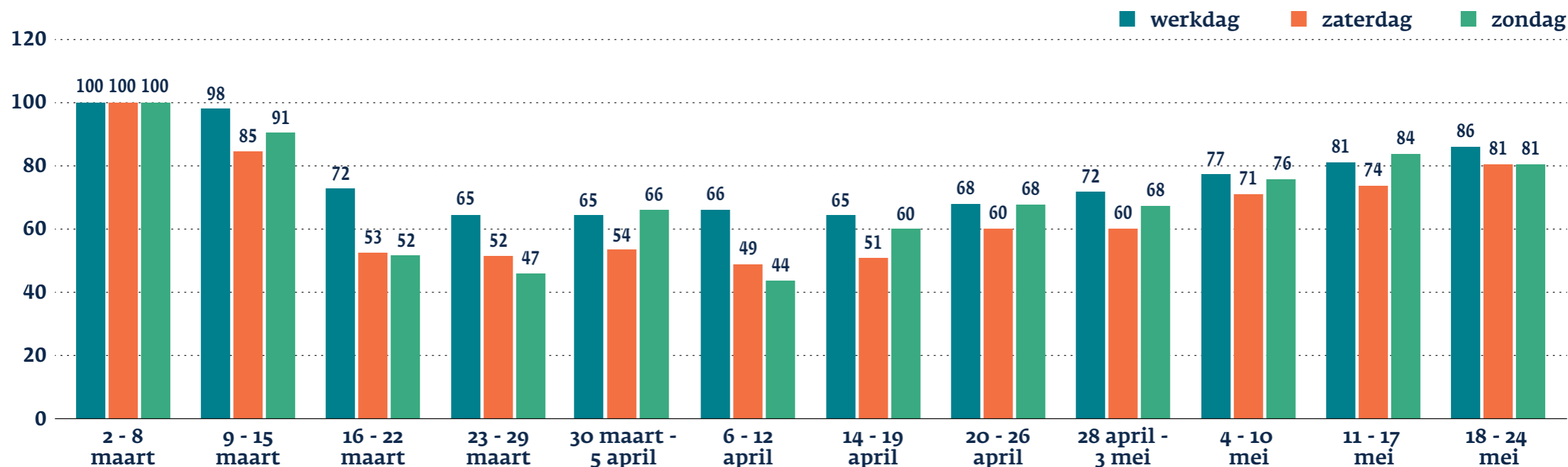
deels ook aan Duitse zijde van de grens. De helft van de 147 besmette personen daar bleek in Duitsland te zijn ondergebracht. De gezondheidsrisico's verbonden aan de huisvestingssituatie in combinatie met het werk en het collectief naar het werk reizen, heeft er bijvoorbeeld voor gezorgd dat de regels voor gebruikmaking van dit soort inleenconstructies in de Duitse vleesindustrie worden aangescherpt. Vanaf 1 januari 2021 moeten werknemers in dienst zijn van de slachterij zelf. De situatie rond de slachterijen heeft overigens ook in Nederland aanleiding gegeven de controles wat aan te scherpen (bijvoorbeeld op 27 mei 2020 in Apeldoorn) en om op 28 mei een controle aan de grens te gaan houden op het personenvervoer, een en ander met inzet van Duitse en Nederlandse politie.

Grenswegen naar Duitsland

Op verzoek van de Koninklijke Marechaussee houden we nu ook wekelijks de permanente telpunten in de gaten op de wegen richting Duitsland. Eerst werden zo veel mogelijk Duitsers bij de grens aangehouden en werd verzocht niet Nederland in te rijden. Maar inmiddels is de Marechaussee hiermee opgehouden en dat zie je meteen terug in het laatste weekend in de verkeersintensiteiten. Sommige wegen bij de grens zitten al weer bijna op hetzelfde niveau als voor COVID-19.

Provinciale wegen in Gelderland nabij grensovergangen Duitsland index (2 - 8 maart = 100)

Bron: provincie Gelderland

5. De Gelderse economie is robuust, toekomstbestendig en verbonden

Een sterke Gelderse economie is cruciaal voor de werkgelegenheid en leefbaarheid van nu en voor de toekomst in Gelderland. Het COVID-19-virus heeft een grote impact op

de Gelderse economie. In dit hoofdstuk brengen we de economische impact van de crisis op Gelderland op verschillende onderdelen in kaart, waarbij ook aandacht is voor mobiliteit.

5.1 Economische impact

Het CPB heeft op 26 maart 2020 [4 scenario's gepresenteerd](#) die de economische impact van het COVID-19-virus voor Nederland schetsen voor 2020-2021. De scenario's hanteren verschillende uitgangspunten voor de duur van de contactbeperkingen en de diepte van de economische doorwerking. In navolging op de scenario's die door het CPB zijn gemaakt, heeft het ministerie van Economische Zaken en Klimaat Panteia verzocht de [CPB-scenario's nader te detailleren naar sector, provincie en grootteklasse](#).

Het sectorale beeld van de economische ontwikkeling

In Tabel S.1 wordt het sectorale patroon van de ontwikkeling van toegevoegde waarde en werkgelegenheid in 2020 en 2021 samengevat, behorend bij de macro-economische ontwikkeling volgens het CEP 2020 en de 4 CPB-scenario's. Het bovenste gedeelte van de tabel beschrijft het sectorpatroon van de toegevoegde waarde, het onderste dat van het arbeidsvolume. De sector cultuur, recreatie en overige diensten wordt het hardst geraakt: zelfs in het lichtste scenario 1 krimpt de toegevoegde waarde in 2020 met -11,25%. Ook de sector handel, vervoer en horeca en de zakelijke

diensten (vooral de niet-specialistische zakelijke diensten) krijgen met aanzienlijke productiedalingen te maken, evenals landbouw, bosbouw en visserij en de industrie. Deze sectoren zijn goed voor meer dan de helft van het bbp. De sectoren verhuur en handel van onroerend goed, nutsbedrijven, financiële dienstverlening en de bouw ondervinden ook negatieve effecten, maar naar verhouding beperkt. De sectoren delfstoffenwinning, overheid, zorg en de informatie- en communicatiesector worden niet of beperkt geraakt door de coronacrisis. De sector delfstoffenwinning krimpt in alle scenario's; dat is het gevolg van de voorgenomen inkrimping van de gasproductie.

In navolging van de CPB-scenario's is aangenomen dat bedrijven hun werkgelegenheid aanpassen aan de productie. Daarom lijkt het sectorpatroon van de arbeidsproductiviteit in elk van de scenario's sterk op dat van de CEP 2020-raming, en zijn de effecten van de coronacrisis op de sectorale werkgelegenheid sterk gerelateerd aan die op de toegevoegde waarde.

Tabel S.1 Ontwikkeling toegevoegde waarde en arbeidsvolume per sector (in %)

		2020 CEP	CPB-scenario				2021 CEP	CPB-scenario			
			1	2	3	4		1	2	3	4
toegevoegde waarde											
landbouw, bosbouw en visserij	A	1,00	-4,25	-8,75	-13,75	-15,25	1,00	3,25	2,75	4,75	2,00
delfstoffenwinning	B	-11,50	-12,75	-12,25	-12,25	-11,50	-12,25	-12,50	-10,75	-12,50	-13,50
industrie	C	1,50	-3,25	-6,50	-10,25	-12,00	1,50	5,50	2,00	0,50	-4,50
nutsbedrijven	D, E	-0,25	-0,25	-1,00	-1,00	-4,50	0,50	3,50	3,00	2,25	1,75
bouw	F	-2,25	-2,25	-3,75	-6,25	-7,75	2,00	4,00	4,25	-3,25	-5,75
handel, vervoer en horeca	G -I	2,00	-3,25	-11,00	-14,75	-12,75	1,50	4,25	7,75	3,25	-4,75
informatie en communicatie	J	3,00	3,00	3,00	2,50	0,00	3,00	4,25	3,75	3,75	2,00
financiële dienstverlening	K	-1,75	-2,00	-2,75	-9,00	-10,25	-0,25	0,75	1,50	0,75	-5,75
verhuur en handel van onroerend goed	L	2,25	2,25	-0,50	-3,00	-3,00	2,25	2,50	7,00	1,50	-5,00
zakelijke diensten	M, N	2,00	-2,00	-9,75	-13,25	-11,00	1,75	3,50	-0,25	2,00	-3,75
overheid	O, P	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,50	3,50	2,50	1,75
zorg	Q	3,75	2,25	3,75	3,75	3,75	3,75	4,00	4,00	3,75	1,25
cultuur, recreatie en overige diensten	R -U	1,75	-11,25	-29,75	-31,75	-26,25	1,50	5,75	7,00	3,00	-4,00
totaal	A -U	1,50	-1,25	-5,00	-7,75	-7,25	1,50	3,50	3,75	2,00	-2,75
arbeidsvolume											
landbouw, bosbouw en visserij	A	-2,50	-3,00	-7,25	-10,75	-8,25	-1,25	-1,00	-0,75	-2,00	-6,25
delfstoffenwinning	B	-14,25	-15,75	-16,00	-16,00	-15,75	-18,25	-18,75	-18,75	-18,75	-19,25
industrie	C	0,25	-2,25	-7,00	-10,75	-8,75	-0,50	2,25	3,00	0,50	-8,25
nutsbedrijven	D, E	-0,25	-0,25	-1,00	-1,25	-1,00	0,25	1,25	3,25	1,50	1,50
bouw	F	1,50	-0,75	-5,00	-5,75	-8,00	1,50	2,00	3,25	0,50	-2,75
handel, vervoer en horeca	G -I	1,00	-3,75	-9,25	-11,25	-10,25	0,50	3,75	4,75	2,50	-4,25
informatie en communicatie	J	2,00	2,00	2,00	1,50	1,75	1,00	3,00	3,00	2,25	0,25
financiële dienstverlening	K	-2,00	-2,00	-2,00	-8,00	-9,75	-2,25	0,50	1,50	-0,75	-10,75
verhuur en handel van onroerend goed	L	0,75	0,50	-0,75	-5,50	-4,50	0,50	1,00	0,50	-1,00	-5,00
zakelijke diensten	M, N	1,25	-1,50	-7,75	-10,00	-10,25	0,75	2,75	3,75	1,50	-4,50
overheid	O, P	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,50	2,00	4,00	3,00	2,25
zorg	Q	3,00	2,00	3,00	3,00	3,00	3,75	3,25	3,25	3,50	2,50
cultuur, recreatie en overige diensten	R -U	0,50	-7,50	-20,00	-21,00	-17,00	0,50	5,25	3,75	1,75	-3,00
totaal	A -U	1,25	-1,25	-5,00	-6,75	-6,25	1,00	2,75	3,25	1,75	-3,00

Bron: Panteia. Om de grote onzekerheden te benadrukken, zijn hier – evenals in de volgende tabellen – alle cijfers afgerond in kwarten. Het arbeidsvolume luidt in arbeidsjaren.

Het regionale beeld van de economische ontwikkeling

Tabel S.2 beschrijft de ontwikkeling van de provinciale economieën in termen van toegevoegde waarde en arbeidsvolume in 2020 en 2021 volgens de onderscheiden scenario's. In 2020 is de groei van de toegevoegde waarde in alle provincies negatief in elk van de scenario's. De provincies Noord-Brabant, Flevoland, Zeeland en Limburg worden in 2020 het sterkst getroffen (vergelijk Figuur S.3). Voor Flevoland heeft dat te maken met de sterke vertegenwoordiging van handel, vervoer en horeca in deze provincie; deze sector wordt immers sterk getroffen door de coronacrisis. Voor Noord-Brabant, Zeeland en Limburg speelt het grote aandeel van de industrie een rol.

Tabel S.2 Ontwikkeling toegevoegde waarde en arbeidsvolume per provincie (in %)

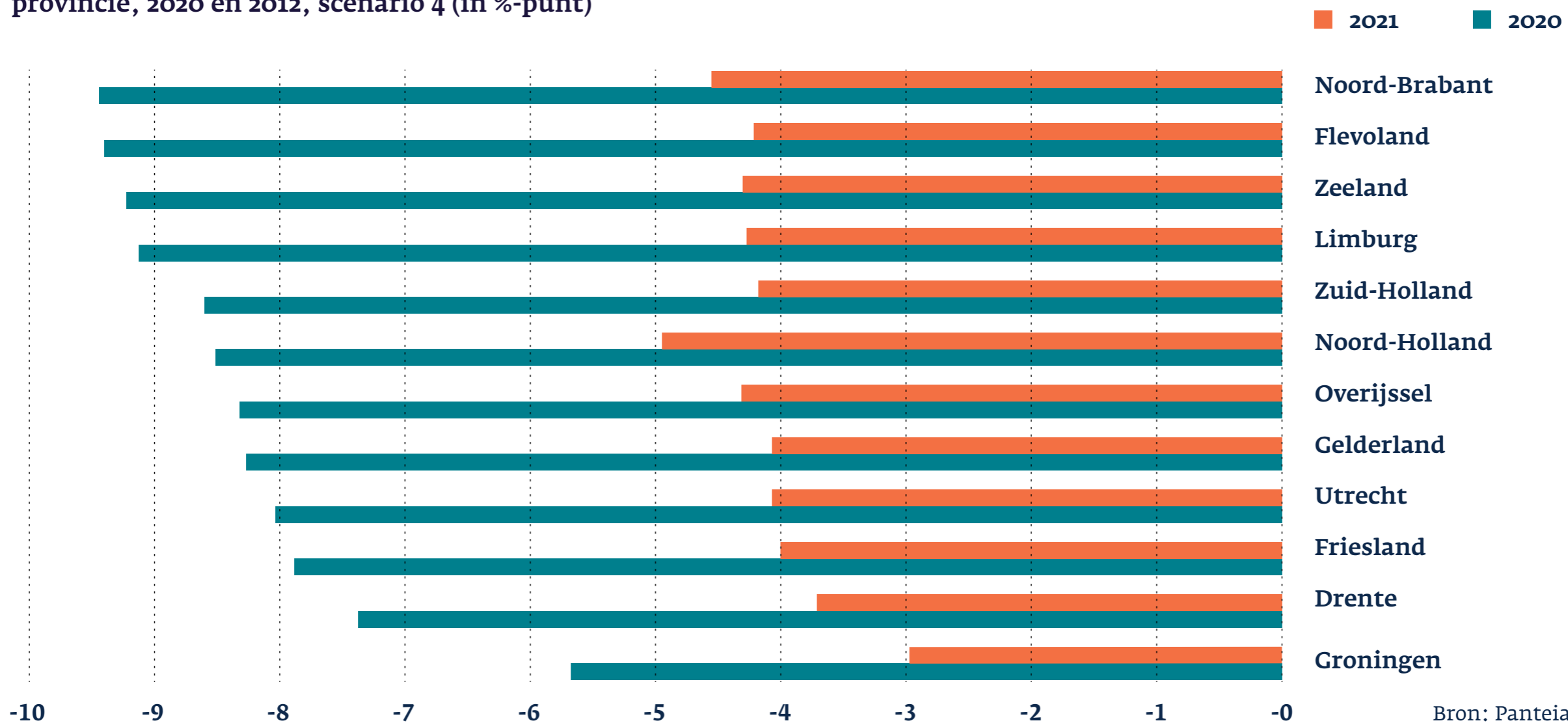
	2020 CEP	scenario				2021 CEP	scenario			
		1	2	3	4		1	2	3	4
toegevoegde waarde										
Groningen	-1,25	-3,25	-5,50	-7,25	-7,00	-1,00	0,75	1,00	-0,50	-3,75
Friesland	-0,75	-3,00	-6,25	-9,00	-8,50	0,00	2,00	2,25	0,50	-4,00
Drenthe	-1,25	-3,50	-6,50	-9,00	-8,50	-0,50	1,25	1,75	0,00	-4,25
Overijssel	0,50	-2,25	-5,50	-8,25	-8,00	0,75	2,75	3,00	1,00	-3,50
Flevoland	2,75	-0,25	-4,50	-7,25	-6,75	2,75	4,75	5,00	3,50	-1,50
Gelderland	0,75	-2,00	-5,50	-8,00	-7,75	1,00	3,00	3,25	1,50	-3,00
Utrecht	1,50	-0,75	-4,25	-7,00	-6,75	1,50	3,25	3,75	2,00	-2,50
Noord-Holland	1,25	-0,75	-5,00	-7,50	-7,25	2,00	3,75	4,50	1,50	-3,00
Zuid-Holland	2,00	-0,75	-4,75	-7,25	-6,75	2,00	3,75	4,25	2,50	-2,25
Zeeland	2,00	-0,75	-4,50	-7,25	-7,25	2,00	4,25	4,50	2,50	-2,25
Noord-Brabant	2,00	-0,75	-4,75	-7,75	-7,50	2,25	4,25	4,25	2,50	-2,50
Limburg	2,00	-1,00	-4,75	-7,50	-7,25	2,00	4,00	4,00	2,25	-2,50
Extra-Regio	-9,00	-10,00	-9,25	-9,25	-8,00	-9,25	-9,50	-7,75	-9,25	-10,50
Nederland	1,25	-1,25	-5,00	-7,50	-7,25	1,75	3,50	4,00	1,75	-2,75
totaal arbeidsvolume										
Groningen	-0,25	-2,25	-5,50	-7,00	-6,50	-0,25	1,25	1,75	0,50	-3,75
Friesland	-2,00	-4,25	-7,75	-9,50	-9,00	-1,75	-0,25	0,25	-1,25	-5,75
Drenthe	-2,00	-4,25	-7,75	-9,25	-8,75	-1,75	-0,25	0,25	-1,00	-5,50
Overijssel	-0,25	-2,75	-6,25	-8,25	-7,75	-0,25	1,50	2,00	0,25	-4,25
Flevoland	2,25	-0,50	-4,50	-6,25	-5,75	2,00	3,75	4,25	2,50	-2,25
Gelderland	0,25	-2,25	-5,75	-7,50	-7,00	0,25	1,75	2,50	0,75	-3,75
Utrecht	1,75	-0,75	-4,25	-6,00	-5,50	1,50	3,25	3,75	2,25	-2,25
Noord-Holland	1,25	-1,25	-5,50	-7,50	-7,00	1,00	2,75	3,00	1,25	-3,25
Zuid-Holland	2,25	-0,50	-4,25	-6,00	-5,50	1,75	3,50	4,00	2,50	-2,00
Zeeland	1,75	-1,00	-5,00	-6,75	-6,00	1,50	3,25	4,00	2,25	-2,75
Noord-Brabant	2,00	-0,75	-4,75	-6,75	-6,25	1,50	3,50	4,00	2,25	-2,75
Limburg	1,75	-1,00	-4,75	-6,75	-6,00	1,50	3,25	3,75	2,00	-2,75
Extra-Regio	-1,50	-2,00	-1,25	-1,50	-1,25	-1,25	-1,50	-1,50	-1,50	-2,50
Nederland	1,25	-1,25	-5,25	-7,00	-6,50	1,00	2,75	3,25	1,50	-3,00

Bron: Panteia. Het basispad (CEP) gaat per sector uit van een trendmatige ontwikkeling van de aandelen vande regio's in de Nederlandse economie, gecombineerd met de landelijke groeivoeten per sector. Voor elk vande corona-scenario's is uitgegaan van

dezelfde ontwikkeling van de regionale aandelen in Nederland, gecombineerd met de bijbehorende landelijke sectorale groeivoeten

Figuur S.3 Invloed coronacrisis op de groei van de toegevoegde waarde per provincie, 2020 en 2012, scenario 4 (in %-punt)

Bron: Panteia

In 2021 veert de economie in alle provincies weer terug, behalve in scenario 4: in dat scenario is de groei in alle provincies ook in 2021 negatief.

Ook hier is aangenomen dat bedrijven hun arbeidsvolume aanpassen aan de productie. Daarom zijn de effecten van de coronacrisis op de provinciale werkgelegenheid sterk gerelateerd aan die op de toegevoegde waarde.

Het beeld van de economische ontwikkeling naar bedrijfsgrootte

Tabel S.4 toont de ontwikkeling van de toegevoegde waarde in de business economy gedurende 2020 en 2021, onderscheiden naar klein-, midden- en grootbedrijf, in elk van de 4 scenario's. De business economy betreft het bedrijfsleven exclusief de sector delfstoffenwinning, de financiële sector, de onroerendgoedsector, post en koeriers, en de zorg. Ook de overheid (inclusief onderwijs) is niet meegenomen in de business economy. Het mkb is gedefinieerd als het zelfstandig mkb (inclusief zelfstandigen), dat wil zeggen dat alle dochters van grote bedrijven tot het grootbedrijf zijn gerekend. In 2020 is de ontwikkeling van de toegevoegde waarde voor elke grootteklasse in elk scenario negatief, in het mkb meer dan in het grootbedrijf. Dat komt door het naar verhouding grote aandeel van toegevoegde waarde in de brutoproductie in het mkb. Het beeld dat het mkb een sterkere daling doormaakt dan het grootbedrijf is in veel individuele sectoren terug te vinden.

Tabel S.4 Ontwikkeling toegevoegde waarde en werkgelegenheid per grootteklasse in de business economy (in %)

	2020					2021				
	CEP	scenario 1	scenario 2	scenario 3	scenario 4	CEP	scenario 1	scenario 2	scenario 3	scenario 4
toegevoegde waarde										
klein	1,25	-2,50	-8,75	-12,00	-10,50	1,50	4,25	4,75	1,75	-3,50
midden	1,25	-3,25	-9,50	-13,25	-13,25	1,50	5,00	3,50	1,25	-4,75
MKB	1,25	-2,75	-8,75	-12,25	-11,00	1,50	4,50	4,50	1,75	-3,75
groot	1,50	-2,00	-7,00	-10,50	-10,50	1,75	4,50	4,25	2,00	-3,75
arbeidsvolume										
klein	0,50	-3,00	-9,00	-11,00	-9,50	0,25	2,50	4,00	1,25	-3,75
midden	0,75	-3,50	-10,00	-12,75	-12,00	0,25	3,25	3,25	1,50	-5,25
MKB	0,50	-3,25	-9,25	-11,50	-10,00	0,25	2,75	4,00	1,25	-4,25
groot	1,00	-2,50	-7,25	-9,75	-9,75	0,50	3,00	3,50	1,75	-4,50

Bron: Panteia. In tegenstelling tot de overige uitkomsten gaat het hier om de business economy, dat wil zeggen dat sommige sectoren buiten beschouwing zijn gebleven, in het bijzonder overheid en zorg. De uitkomsten zijn consistent met die in de sectorale analyse voor Nederland

Ook hier geldt dat het patroon voor de werkgelegenheidsontwikkeling in grote lijnen dat van de toegevoegde waarde volgt: bedrijven stemmen hun werkgelegenheid zo goed mogelijk af op de productie. Verdere krimp van de werkgelegenheid kan voor de individuele kleinste bedrijven echter niet haalbaar blijken.

Als ze daardoor moeten sluiten, dan kan het grootteklassenbeeld voor het kleinbedrijf ongunstiger blijken dan hier is aangegeven.

Impact van de COVID-19-crisis op de werkgelegenheid

UWV monitort de arbeidsmarktontwikkelingen als gevolg van de coronacrisis. In [dit artikel](#) bespreken ze voor de meest getroffen sectoren de omvang van de werkgelegenheid en de verwachte impact daarop in 2020 op basis van de huidige kennis, waarbij nog veel onzeker is.

Verwachte impact op sectorale werkgelegenheid in 2020

Verhuur en overige zakelijke diensten* Horeca Cultuur, sport en recreatie Luchtvaart Sierteelt	zeer grote krimp
Detailhandel non-food Metaal en technologische industrie Overige dienstverlening** Autohandel Personenvervoer over land	grote krimp
Specialistische zakelijke diensten*** Groothandel Bouwnijverheid Overige industrie**** Goederenvervoer Logistieke diensten Chemische industrie	gemiddelde krimp
Onderwijs Detailhandel food Financiële instellingen Informatie en communicatie Voedings- en genotmiddelenindustrie Verhuur van en handel in onroerend goed Energie, water en afval Fruit- en groenteteelt	geen/kleine krimp
Gezondheids- en welzijnszorg Openbaar bestuur Post en koeriers	groei

* betreft o.a. uitzendbureaus en reisbureaus.

** betreft o.a. persoonlijke dienstverlening (w.o. kappers en nagelstudio's) en levensbeschouwelijke en politieke organisaties.

*** betreft o.a. reclamebureaus, architecten en accountantskantoren.

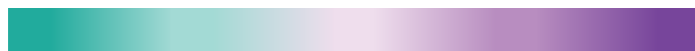
**** betreft o.a. vervaardiging van diverse consumentengoederen (w.o. meubels) en reparatie/installatie machines en apparaten.

Bron: UWV

Volgens het UWV is de grootste krimp in de sectorale werkgelegenheid te verwachten in de sectoren verhuur en overige zakelijke dienstverlening, horeca, cultuur, sport en recreatie, luchtvaart en sierteelt. Op de website www.waarstaatjegemeente.nl is een dashboard gepubliceerd waarin de impact van de coronacrisis op gemeenten in beeld wordt gebracht aan de hand van verschillende sectoren. Er is onder andere in beeld gebracht in welke [Gelderse gemeenten](#) de branches gevestigd zijn waar de grootste krimp wordt verwacht.

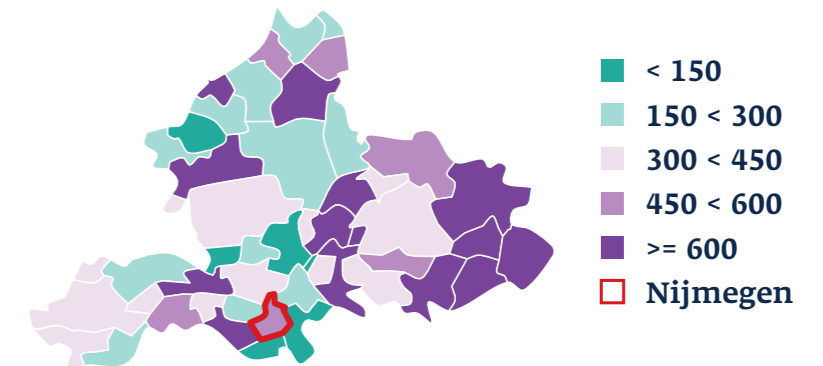
Zeer grote krimp Groei

Verhuur en overige zakelijke diensten
Horeca
Cultuur sport en recreatie
Luchtvaart
Sierteelt
Detailhandel non-food
Metaal en technologische industrie
Overige dienstverlening
Autohandel Personenvervoer over land
Specialistische zakelijke diensten
Groothandel
Bouwnijverheid
Overige industrie
Goederenvervoer
Logistieke diensten
Chemische industrie
Onderwijs
Detailhandel food
Financiële instellingen
Informatie en communicatie
Voedings- en genotmiddelenindustrie
Verhuur van en handel in onroerend goed
Energie, water en afval
Fruit- en groenteteelt
Gezondheids- en welzijnszorg
Openbaar bestuur
Post en koeriers

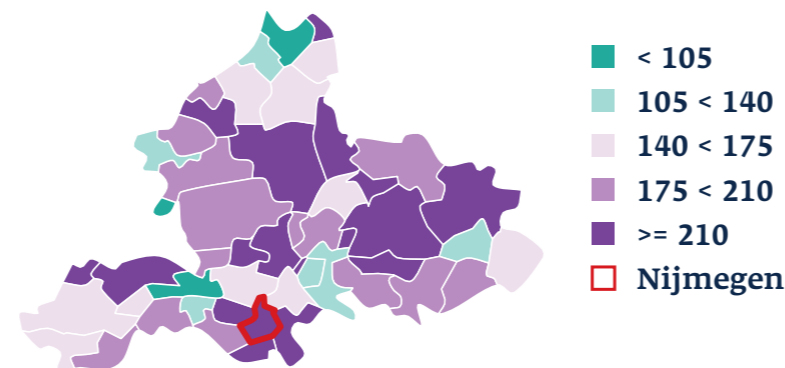
Banen metaal en technologie industrie

Gemeenten in Gelderland, per 10.000 banen

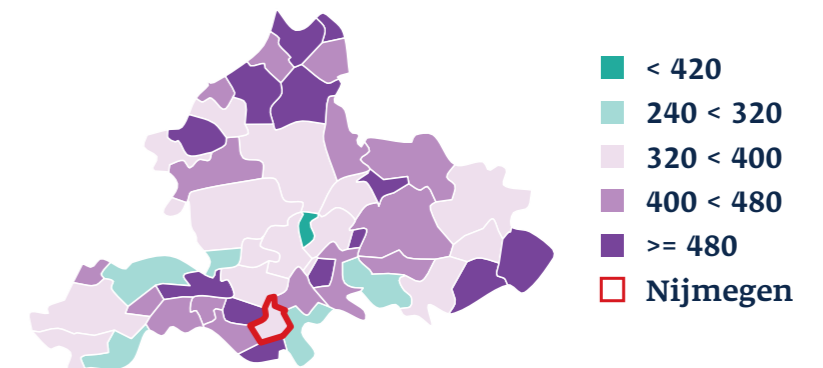
Banen cultuur, sport en recreatie

Gemeenten in Gelderland, per 10.000 banen

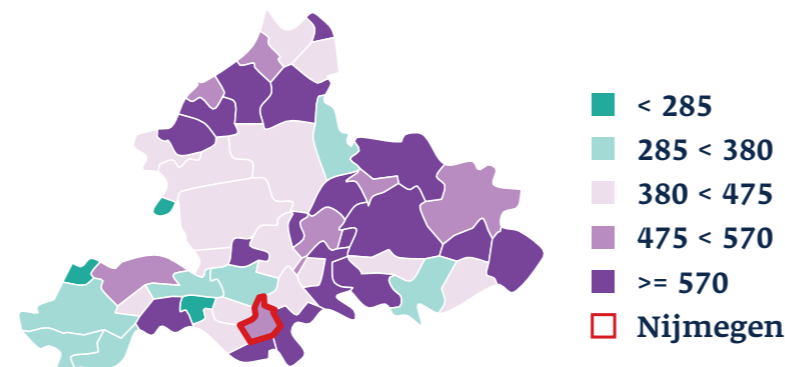
Banen detailhandel non-food

Gemeenten in Gelderland, per 10.000 banen

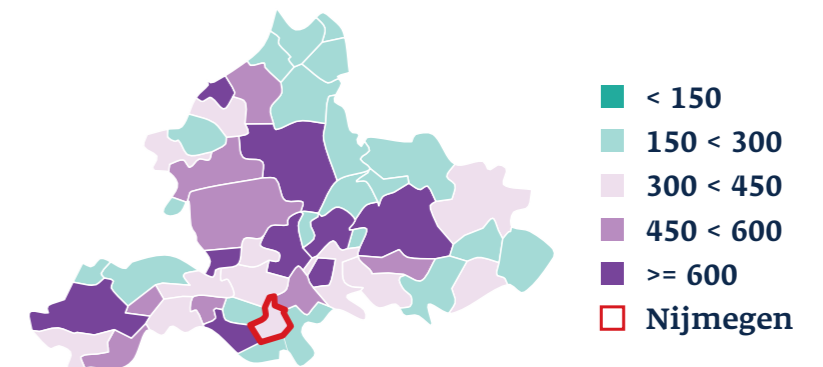
Banen horeca

Gemeenten in Gelderland, per 10.000 banen

Banen verhuur en overige zakelijke diensten

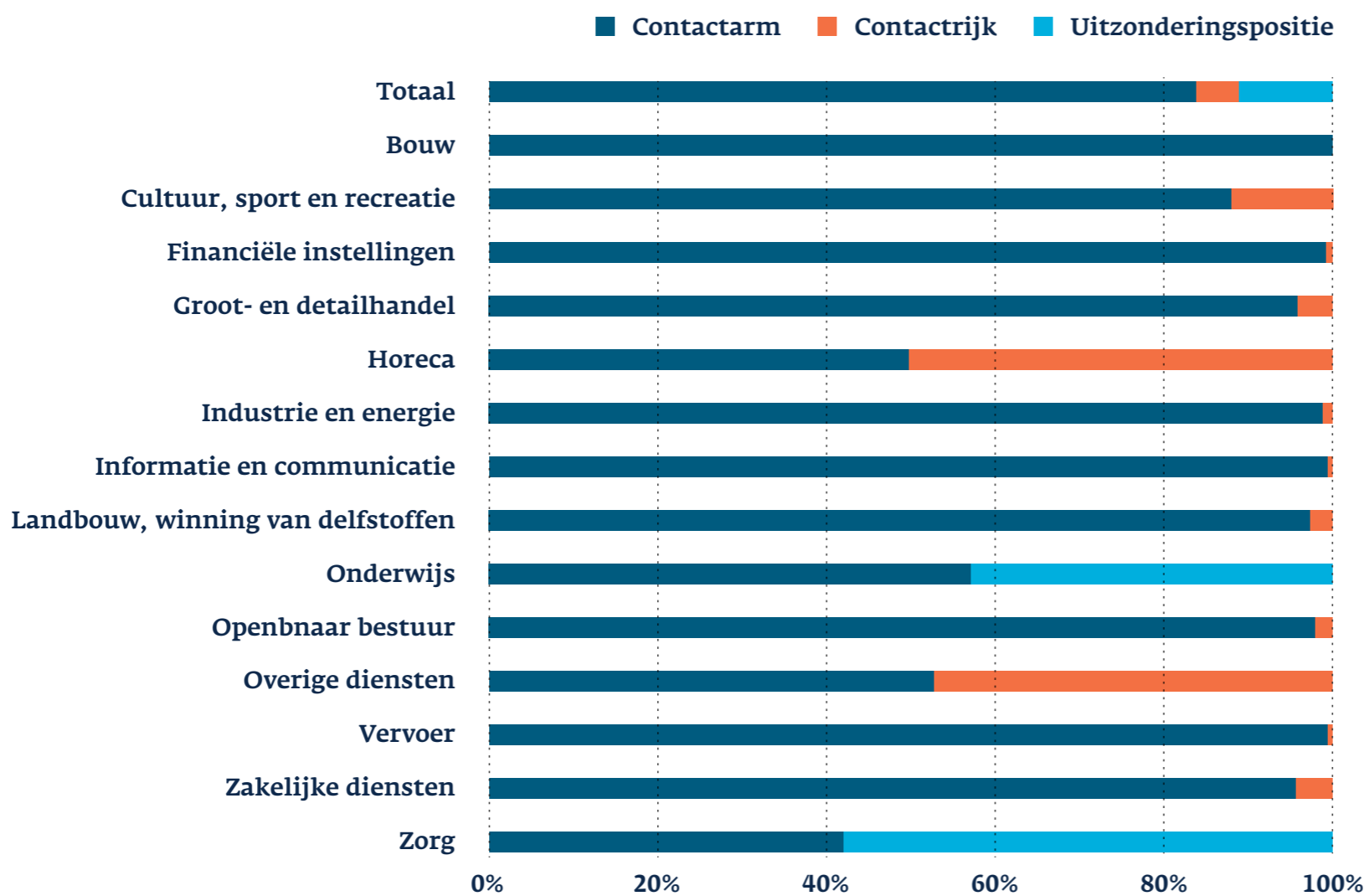
Gemeenten in Gelderland, per 10.000 banen

Bronnen: UWV & LISA

Een intelligente heropening kan niet zonder aandacht voor afhankelijkheden tussen sectoren

Sommige sectoren die in een lockdown zitten gaan weer open om economische schade te beperken. 5% van de banen in de Nederlandse economie is contactrijk. Dit komt neer op zo'n 400.000 banen. Uitgesplitst naar sectoren zijn deze banen vooral te vinden in de horeca, de overige dienstverlening (zoals kappers) en de cultuur-, sport- en recreatiesector. De zorg- en onderwijssector vormen in onze analyses een uitzondering. Niet omdat binnen deze sectoren vooral contactarme beroepen actief zijn (eerder het tegenovergestelde), maar omdat deze sinds korte tijd (zorg) en vanaf 11 mei (basisonderwijs) sowieso geleidelijk aan weer opengaan.

Bron: RaboResearch

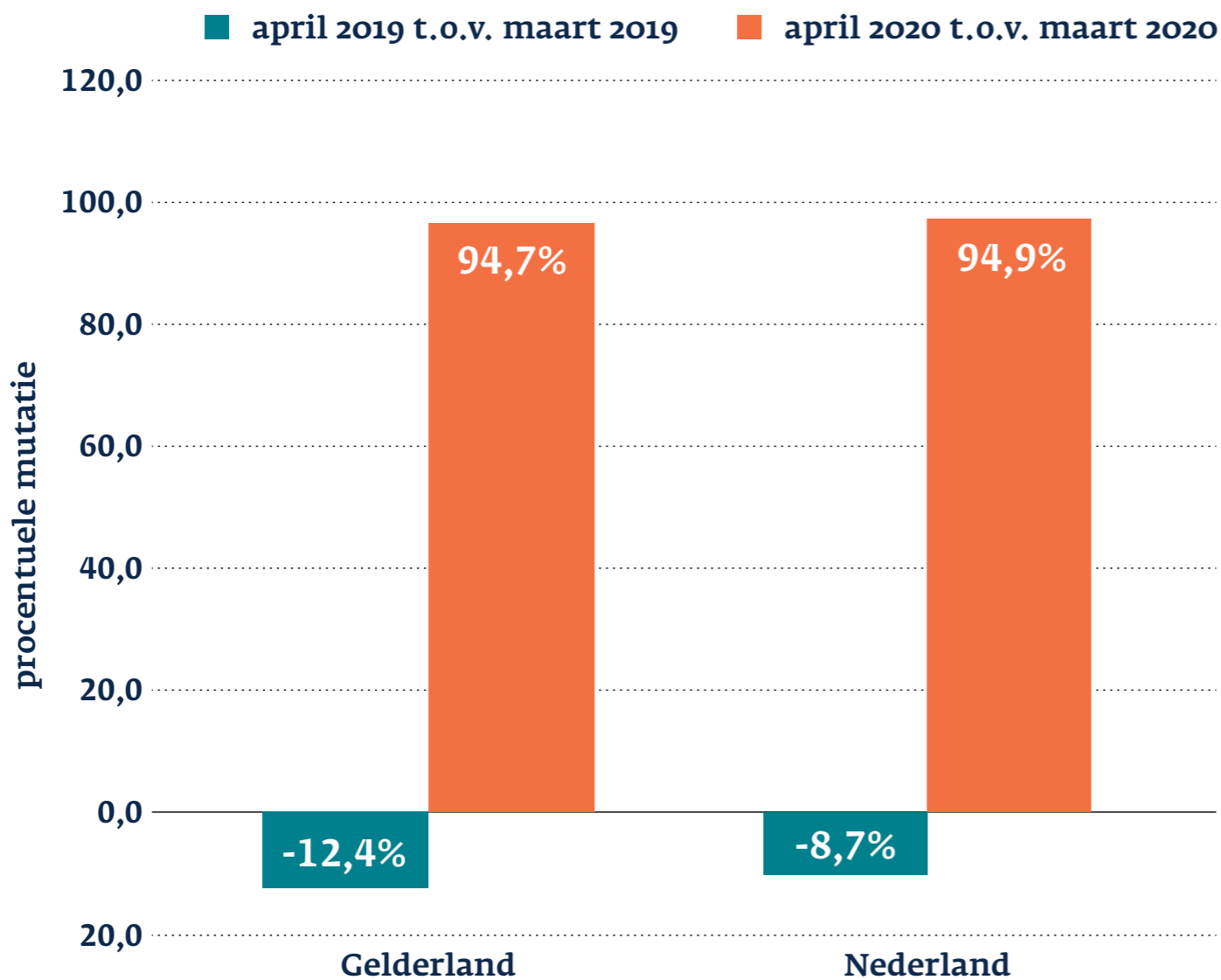
Uit de [analyse van RaboResearch](#) blijkt dat het grootste deel van de producten uit zowel contactrijke als contactarme sectoren terecht komt bij contactarme sectoren. Daarnaast zijn de contactrijke sectoren relatief afhankelijk van andere contactrijke sectoren. Dit betekent dat het effect van een versoepeling van maatregelen in contactrijke sectoren deels afhangt van de mate waarin deze versoepeling ook geldt voor hun contactrijke afnemers. Voor het grootste effect op de economie doet men er daarom goed aan afhankelijkheden tussen sectoren te laten meewegen in het open laten gaan van sectoren.

Forse toename WW-uitkeringen april

In de afgelopen periode is er een [forse toename in het aantal WW-uitkeringen](#) zichtbaar. In april 2020 bedroeg het aantal nieuwe aanvragen voor WW in Gelderland 6.769. Dat is een toename van ongeveer 95% ten opzichte van maart, identiek aan de landelijke toename. In dezelfde periode vorig jaar nam het aantal nieuwe WW-aanvragen met ruim 12% af in Gelderland (de maand april bestaat overigens uit 5 verslagweken ten opzichte van 4 verslagweken in maart).

Procentuele ontwikkeling nieuwe WW aanvragen, Gelderland en Nederland, april 2019 t.o.v. maart 2019 en april 2020 t.o.v. maart 2020.

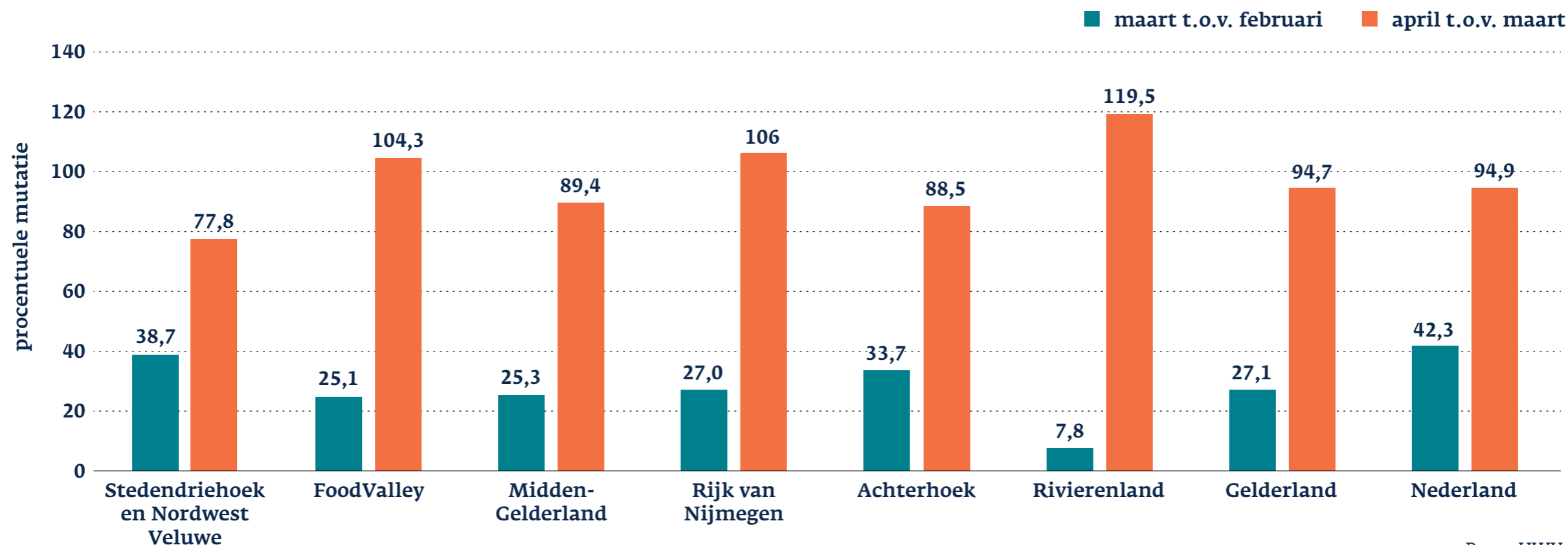

Bron: UWV

De relatieve toename van het aantal nieuwe aanvragen voor WW in Gelderland is in april het hoogst in het Rivierenland, het Rijk van Nijmegen en de regio FoodValley. In de Stedendriehoek en Noordwest-Veluwe is de toename het laagst (de maand april bestaat overigens uit 5 verslagweken ten opzichte van 4 verslagweken in maart).

Procentuele ontwikkeling nieuwe WW aanvragen per arbeidsmarktregio van Gelderland, Gelderland en Nederland, maart 2020 t.o.v. februari 2020 en april 2020 t.o.v. maart 2020.

Bron: UWV

5.2 Mobiliteit

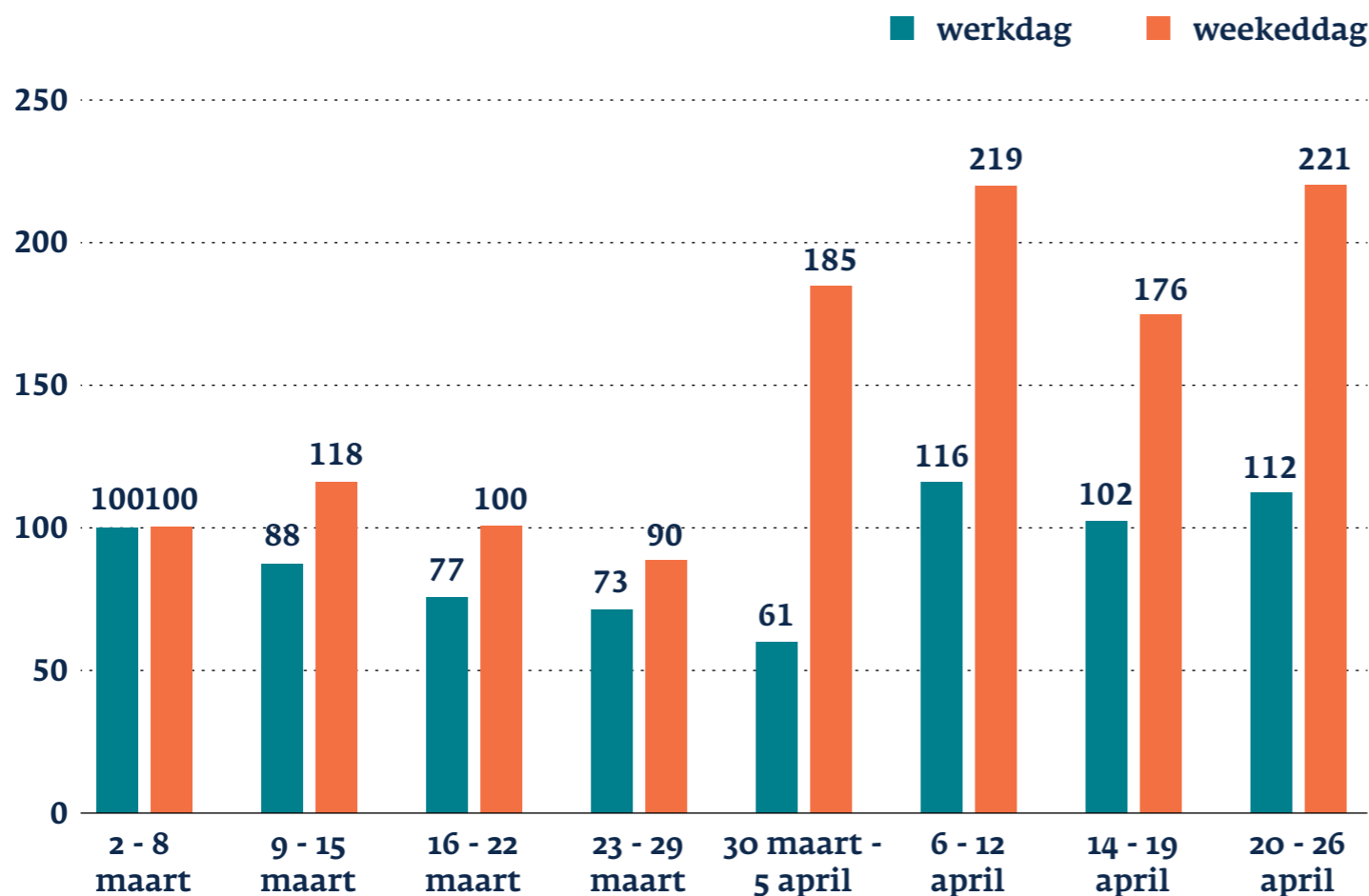
Dashboard mobiliteit

Bekijk [hier](#) het dashboard mobiliteit van provincie Gelderland. In dit dashboard is te zien hoeveel motorvoertuigen er over de provinciale wegen rijden.

Het verkeersaanbod is na de afgekondigde maatregelen half maart sterk afgenomen. In de werkweek van 23 maart tot en met 27 maart was dit gezakt tot gemiddeld 60%. In de afgelopen weken is er per week weer sprake van een lichte stijging.

Fietsverkeer

Index aantal fietsers (2 - 8 maart = 100)

Bron: provincie Gelderland

Van 74 locaties waar het fietsverkeer permanent geteld wordt is ook de ontwikkeling per week in beeld gebracht. Na het ingaan van de maatregelen rond COVID-19 is het fietsverkeer gedaald ten opzichte van voor COVID-19 op werkdagen naar 61% in de laatste week van maart. Inmiddels wordt er weer meer gefietst op werkdagen in april dan voor COVID-19. In het weekend is de toename fors.

Het fietsverkeer per maand toont een veel grilliger verloop dan het verloop van de motorvoertuigen per maand. Dit komt natuurlijk omdat het fietsverkeer meer afhankelijk is van het weer (temperatuur, neerslag en wind). Daarom zijn de aantallen fietsers van 2020 voor en na COVID-19 vergeleken met de aantallen van vorig jaar.

Dan blijkt dat het aantal fietsers in 2020 achterblijft op werkdagen ten opzichte van vorig jaar. Dit geldt in iets mindere mate voor het fietsverkeer op zaterdag, maar op zondag in april wordt er meer gefietst dan op een zondag in april in 2019.

6. Maatregelen

6.1 Rijksoverheid: noodpakket banen en economie 2.0

Ondernemers en werkenden krijgen ook de komende periode financiële ondersteuning vanwege de aanhoudende impact van het coronavirus. Het eerste noodpakket banen en economie loopt door en het kabinet neemt nieuwe uitzonderlijke maatregelen.

De ministers en staatssecretarissen van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Financiën, en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) hebben [het pakket aan de Tweede Kamer aangekondigd](#). Deze maatregelen volgen op het eerste noodpakket (17 maart) en diverse tussentijdse economische regelingen. Het kabinet heeft voor de komende 3 maanden € 13 miljard begroot voor steun aan ondernemers die in financiële problemen komen door de coronacrisis.

1. Nieuwe regeling: Tegemoetkoming Vaste Lasten MKB
Mkb-bedrijven kunnen een tegemoetkoming tot € 20.000 voor de komende 3 maanden krijgen voor het betalen van hun vaste lasten, afhankelijk van het omzetverlies.
2. Verlenging en aanpassing NOW
Vergoeding wordt hoger doordat de vaste opslag wordt verhoogd van 30% naar 40%. De ontslagboete wordt afgeschaft. Wel worden nieuwe voorwaarden gesteld. Zo mogen werkgevers die NOW aanvragen dit jaar geen bonussen of dividend uitkeren en geen eigen aandelen kopen.
Ook worden zij verplicht werknemers te stimuleren om aan bij- en omscholing te doen. Het kabinet trekt daarvoor € 50 miljoen uit via crisisprogramma NL leert.
3. Verlenging aanvragen belasting uitstel tot 1 september
4. Coronakredietverlening- en garanties aan ondernemers (BMKB, GO, KKC, COL) lopen door
De Corona Overbruggingslening krijgt een tweede tranche van € 150 miljoen. [Meer info](#)
5. Voorwaarden aan verlengde TOZO
De verlengde regeling bevat een partnerinkomenstoets, alleen huishoudens onder het sociaal minimum kunnen aanspraak maken op een tegemoetkoming in levensonderhoud.
Flexwerkers die door de coronacrisis hun baan hebben verloren en niet in aanmerking komen voor WW of bijstand kunnen 3 maanden lang een uitkering krijgen van € 600. [Meer info](#)

6.2 Provincie Gelderland

Acute hulpfase

Provincie Gelderland heeft € 10 miljoen beschikbaar gesteld voor hulpvragen in de acute hulpfase. In onderstaande tabel geven wij een overzicht van de door ons ondersteunde projecten. Dit bestaat uit subsidieregelingen en opdrachtverlening.

Onderwerp	Bedrag (afgerond)	Opmerking
Regeling gemeenten	€ 5,9 miljoen	Ondersteuning in acute fase
Regeling leefbaarheid	€ 1,0 miljoen	Sociale initiatieven in de wijk
Sociale innovatie medewerkersgerichte opleiding/ scholing	€ 1,5 miljoen	Momentum benutten voor opleiding (werknemers zitten meer thuis)
Achterhoek Nieuws bv	€ 27.000	Informatiepagina week 19 provincie Gelderland in alle Gelderse huis-aan-huisbladen
Tree Centre Opheusden / 243 bomen aanplanten in provincie	€ 15.000	Aankoop laanbomen voor provinciale terreinen
Greenport Hart onder riem Bommelerwaard, Tielerwaard en Huissen-Angerden	€ 98.500	Dubbeldoel: ondersteuning sector en ondersteuning voedselbanken (bloemen, groenten)
Greenport ondersteuning crisisgerelateerde werkzaamheden	€ 108.000	Crisiscoördinatie tuinbouworganisaties Greenport Gelderland
Afboeking leges vanwege hardheidsclausule COVID19	€ 5.000	Kwijtschelding provinciale leges voor evenementen die niet doorgaan
Ambulance NL BV / Cofinanciering platform Stop Covid-19	€ 150.000	Zorgplatform handen voor de zorg
Wageningen 4-5 mei digitaal	€ 75.000	Subsidie Gelderland Herdenkt
Totaal stand 13 mei 2020	€ 8,9 miljoen	

Overbruggingsfase

Provincie Gelderland heeft [€ 50 miljoen vrijgemaakt](#) voor overbruggingsmaatregelen. De overbruggingsmaatregelen zijn tijdelijk. Ze hebben als doel organisaties en instellingen, die van belang zijn voor de Gelderse samenleving, te helpen zo goed mogelijk om te gaan met de beperkingen van de COVID-19-maatregelen. We helpen ze om zo sterk mogelijk uit de crisis te komen. De nadruk ligt op partners die noodzakelijk zijn voor het halen van de doelen uit het coalitieakkoord en krachtig genoeg zijn om, met steun van overheid (gemeenten, provincie, Rijk en EU), de COVID-19-maatregelen te kunnen overleven. Het college stelt voor deze maatregelen € 50 miljoen beschikbaar, om de komende maanden snel te kunnen reageren op ontwikkelingen.

6.3 Andere provincies

[Provincie Drenthe opent een snelloket voor Coronakunst.](#)

Kunstenaars en culturele organisaties kunnen een subsidie aanvragen. Er is in totaal € 50.000 beschikbaar.

[Noodsteun voor Drentse musea en podia.](#) De provincie stelt een Drents noodfonds voor musea en podia in. Uit bestaande cultuurbudgetten reserveert het college daarvoor € 500.000.

[Friesland komt met extra pakket aan coronamaatregelen.](#)

De provincie zet dit jaar tenminste € 5 miljoen extra in om bedrijven en organisaties te ondersteunen die getroffen zijn door de coronacrisis. Het extra geld is bedoeld als noodhulp en om perspectief te bieden op wederopbouw.

[Noord-Holland maakt aanpassen subsidies eenvoudiger.](#)

De provincie komt subsidieontvangers tegemoet die niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen als gevolg van de coronacrisis.

[Noord-Holland trekt € 110 miljoen uit om gevolgen](#)

[coronacrisis te verzachten.](#) 2 fondsen: een Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds van € 100 miljoen om op een duurzame manier de economische en maatschappelijke effecten van de crisis zoveel mogelijk te verzachten en een Provinciaal Noodfonds Sociale Infrastructuur van € 10 miljoen voor steunmaatregelen.

[Zeeland wil Zeeuws stimuleringsfonds voor culturele sector.](#)

Gedeputeerde Staten komen binnenkort met een voorstel voor de vulling van dit fonds. Daarnaast worden gemeenten en bedrijven benadert ervoor.

[Provincie Utrecht](#) gaat een bedrag van € 6 miljoen storten in een steunfonds voor de cultuursector. Allereerst is het steunfonds bestemd voor de festivals en kasteelmusea.

De festivalbranche is zwaar getroffen, stelt de provincie, omdat festivals zijn afgelast terwijl een groot deel van de kosten al is gemaakt. Daarnaast moet het fonds Amersfoort en Utrecht helpen bij het steunen van grote cultuurinstellingen die een regionale en landelijke functie hebben, zoals TivoliVredenburg en het Centraal Museum in Utrecht, en theater De Lieve Vrouw in Amersfoort.

Ten derde wordt financiële hulp geboden aan regionale instellingen zoals streekmusea of theaters die er volgens de provincie voor zorgen dat iedereen gebruik kan maken van cultuur en erfgoed. Deze instellingen werken vaak nauw samen met bijvoorbeeld cultuureducatie en bibliotheken.

6.4 Gelderse gemeenten

[Nijmeegs noodpakket van € 10 miljoen](#) steun voor sportclubs, horeca en cultuur. Sportclubs kunnen uitstel van betaling krijgen tot eind dit jaar. Horeca-ondernemers hoeven over 2020 geen terraskosten te betalen. Culturele podia komen eind 2020 in aanmerking voor kwijtschelding van huur of een aanvullende subsidie.

[Nijmegen staat tijdelijke uitbreiding van terrassen toe.](#)

Er is een speciaal loket geopend om horecavragen en coronaplannen van andere ondernemers snel te kunnen beoordelen.

[Gemeente Ede](#) in gesprek met Koninklijke Horeca Nederland en de Stichting SBE voor meer ruimte voor terrassen in het centrum van Ede.

[Winterswijk](#) trekt € 2,5 miljoen uit voor coronacrisis. Noodlijdende ondernemers, verenigingen en particulieren in Winterswijk kunnen de komende jaren hulp tegemoet zien van gemeente Winterswijk. De gemeenteraad is donderdagavond 14 mei akkoord gegaan met een pakket aan maatregelen die hen door de coronacrisis moeten helpen.

Over de monitor

De Gelderse impactmonitor is een initiatief van provincie Gelderland. We streven ernaar de Gelderse impactmonitor wekelijks online te plaatsen.

Meer informatie en (nood)maatregelen

- Kijk voor meer informatie op onze [website](#).
- De Rijksoverheid houdt op haar [website](#) een overzicht bij van alle noodmaatregelen en deze wordt met regelmatig bijgewerkt.
- Bekijk de [website](#) van The Economic Board voor meer informatie rondom de coronacrisis en de regio Arnhem-Nijmegen-Wageningen.
- De kamer van koophandel heeft het KVK [Coronaloket](#) geopend om ondernemers te helpen.
- Oost NL heeft op hun [website](#) een Corona-update voor ondernemers in Oost-Nederland.

Opmerkingen en/of suggesties

Heeft u opmerkingen over en/of suggesties voor de Gelderse impactmonitor? Neem dan [contact](#) met ons op.

Provincie Gelderland

Markt 11

6811 CG Arnhem

Postbus 9090

6800 CX Arnhem

026 359 99 99

provincieloket@gelderland.nl

www.gelderland.nl

